

S A B I E D R Ī B A S I N T E G R Ā C I J A S F O N D S

Sabiedrības integrācijas fonds

**ES PĀREJAS PROGRAMMAS „SABIEDRĪBAS
INTEGRĀCIJAS VEICINĀSANA LATVIJĀ”
NOSLĒGUMA NOVĒRTĒJUMA ZIŅOJUMS**

RĪGA 2008

Saturs

Ievads	3
1. ES Pārejas programma Latvijā	5
2. Ziņojuma sagatavošanas metodoloģija	8
3. Projektu ieviešanas procesa novērtēšana	10
3.1. Pozitīvo ietekmējošo faktoru analīze	10
3.2. Negatīvo ietekmējošo faktoru analīze	16
3.3. Kopējā apmierinātības līmeņa analīze	22
4. Projektu ietekmes mēroga novērtēšana	24
4.1. Mērķauditorijas sasniegšanas vietas	24
4.2. Pārejas programmas mērķa grupas un to apjoms	25
4.3. Mērķa grupu atsaucību un līdzdalību veicinošie faktori	27
4.4. Mērķa grupu atsaucību un līdzdalību kavējošie faktori	30
4.5. Mērķa grupu apmierinātības novērtēšanas metodes	34
4.6. Mērķa grupu situācijas uzlabošanās īstermiņā un ilgtermiņā	39
5. Inovācijas projektos	48
6. Labās prakses piemēri un veiksmīgākie rezultāti	52
6.1. Labās prakses piemēri un to idejas avoti	52
6.2. Labās prakses piemēru pēctecības nodrošināšana	56
7. Sabiedrības integrācijas fonda darba izvērtējums ES Pārejas programmas ietvaros	61
7.1. Apmierinātības ar Sabiedrības integrācijas fonda darbu vērtējums un ieteikumi	61
7.2. Ieteikumi Sabiedrības integrācijas fondam par aktualizējamiem tematiem un mērķa grupām	74
Secinājumi un ieteikumi	76
Izmantoto informācijas avotu saraksts	80
Pielikumi	81

Ievads

Latvijā laika posmā no 2007.gada 1.marta līdz 2008.gada 30.novembrim tika realizēti 50 ES Pārejas programmas projekti, kas uzrunāja un iesaistīja daudzu mērķauditoriju pārstāvjus visā Latvijā. Šīs grantu shēmas ieviešanas institūcija ir Sabiedrības integrācijas fonds (SIF), un tā ir viens no instrumentiem valsts programmas „Sabiedrības integrācijas Latvijā” ieviešanai.

ES Pārejas programmas tematika skāra divus Latvijā šobrīd ārkārtīgi aktuālus virzienus, proti, (1) Sabiedrības etniskās integrācijas un iedzīvotāju pilsonības iegūšanas veicināšanu un (2) Jebkādu diskriminācijas un neiecietības formu izskausanu. Gan šī iemesla dēļ, gan arī tāpēc, ka, atsaucoties uz Eiropas Komisijas regulu Nr. 1260/1999¹, programmas īstenošanas novērtēšana ir nozīmīgs vadības un plānošanas instruments, tika veikta ES Pārejas programmas ieviešanas novērtēšana.

ES Pārejas programmas noslēguma novērtējuma ziņojuma analīzes prieksmets ir programmu novērtēšana, bet novērtēšanas un analīzes objekts ir ES Pārejas programma „Sabiedrības integrācijas veicināšana Latvijā”.

Ziņojuma sākumā tiek dots neliels ieskats realizētajā ES Pārejas programmā, kam seko ziņojuma sagatavošanas metodoloģijas izklāsts. Tam seko vairāku ES Pārejas programmas aspektu analīze.

Sadaļā par ziņojuma sagatavošanas metodoloģiju definēts arī ziņojuma mērķis un uzdevumi, kas ir sekojoši.

Šīs programmas novērtēšanas mērķis ir noskaidrot, cik veiksmīgi projektu īstenotājiem izdevies realizēt izvirzītos mērķus, sasniegt mērķauditoriju, atrast un īstenot inovatīvas idejas un labās prakses, kā arī sadarboties ar SIF.

Augstākminētā mērķa sasniegšanai ir izvirzīti vairāki uzdevumi:

- 1) Identificēt un analizēt būtiskākos faktoros, kas sekmēja un labvēlīgi ietekmēja vai kavēja un nelabvēlīgi ietekmēja projektu īstenošanu, kā arī

¹ Eiropas Padomes 1999.gada 21.jūnija regula Nr. 1260/1999 par struktūrfondu vispārējiem noteikumiem http://eur-lex.europa.eu/pri/en/oj/dat/1999/l_161/l_16119990626en00010042.pdf - skatīts 13.12.2008.

noteikt projektu īstenošanu apmierinātības līmeni ar projekta īstenošanu kopumā;

- 2) Izvērtēt ietekmes mērogu jeb to, kā un kādā apmērā projektu īstenošanai izdevies sasniegt mērķa grupas;
- 3) Identificēt inovāciju klātesamību īstenotajos projektos;
- 4) Identificēt labās prakses piemēru un veiksmīgāko rezultātu klātesamību projektos;
- 5) Analizēt projektu rezultātu pēctecību jeb ilgtspēju;
- 6) Izvērtēt SIF darbu ES Pārejas programmas ietvaros, identificēt nākotnes aktuālos tematiskos virzienus un mērķa grupas, kā arī apkopot ieteikumus veiksmīgākam SIF darbam turpmāk;
- 7) Sagatavot galvenos secinājumus un ieteikumus.

1. ES Pārejas programma Latvijā

ES Pārejas programma „Sabiedrības integrācijas vicināšana Latvijā” ir viens no instrumentiem valsts programmas „Sabiedrības integrācijas Latvijā” ieviešanai, kuras vispārējais mērķis ir veicināt Latvijā dzīvojošo dažādu tautību pārstāvju un sociālo grupu savstarpējo sapratni un sadarbību. Programmas ieviešanu finansē Eiropas Kopiena un Latvijas valsts, kopā projektu īstenotājiem piešķirot finansējumu 2 883 580 EUR apmērā. Projektu ieviešanas laiks Pārejas programmas ietvaros ir no 2007.gada 1.marta līdz 2008.gada 30.novembrim. Šīs grantu shēmas ieviešanas institūcija ir Sabiedrības integrācijas fonds (SIF)².

Pārejas programmas granta finansējuma saņemšana paredz, ka programmas ietvaros atbalstāmas bezpeļņas organizācijas vai institūcijas, tajā skaitā nevalstiskās organizācijas, izglītības iestādes, kultūras iestādes, pētniecības iestādes, vietējās un rajona pasvaldības, kā arī tiešās pārvaldes iestādes. Atbalstāmie virzieni un aktivitātes ir trīs:

1. Sabiedrības etniskās integrācijas un iedzīvotāju pilsonības iegūšanas veicināšana:
 - a. Pilsoniskā līdzdalība un politiskā integrācija;
 - b. Kultūra;
 - c. Informācija.
2. Jebkādu diskriminācijas un neiecietības formu izskaušana;
3. Atbalsts pētījumiem³.

Pirmā tematiskā virziena ietvaros tika atbalstīti un ieviesti 20 projekti, otrā tematiskā virziena ietvaros tika atbalstīti 24 projekta un ieviesti 23 projekti, bet trešā tematiskā virziena ietvaros tika atbalstīti un ieviesti 7 projekti. Iemesls, kāpēc viens projekts netika realizēts, bija stratēģiskas partnerības izbeigšanās.

Pārejas programma projektu ietvaros paredz un atbalsta partnerības starp divām vai vairākām organizācijām, kas kopīgi atbild par projekta īstenošanu. Šādu partnerību ietvaros 50 projektu īstenošanā tika iesaistītas pavisam 120 organizācijas⁴.

² Sabiedrības integrācijas fonda mājas lapas Pārejas programmas sadaļa <http://www.lisif.lv/atbalstitie-projekti/es-parejas-programma/par-projektiem>, skatīta 15.12.2008.

³ Sabiedrības integrācijas fonds, Granta shēma „Sabiedrības integrācijas veicināšana Latvijā”, Vadlīnijas projektu iesniedzējiem 2006.gada projektu konkursam, 2006

⁴ Sabiedrības integrācijas fonds, Komentāri „ES Pārejas programma. Sabiedrības integrācijas veicināšana Latvijā”, Rīga, 2008

Programma tika īstenota visā Latvijā un vairāki projektu īstenotāji aktivitātes ieviesa dažādos Latvijas reģionos, nodrošinot plašu pārklājumu – 12 projekti tika ieviesti visā Latvijā, Rīgā norisinājās 14 projektu aktivitātes, Vidzemē tika īstenoti 14 projekti, Latgalē tika ieviesti 22 projekti, Kurzemē norisinājās 13 projektu aktivitātes, bet Zemgalē tika īstenoti 9 projekti⁵.

Ar Pārejas programmas palīdzību projektu pasākumi un aktivitātes sasniedza plašu mērķauditorijas loku, tajā skaitā mazākumtautību biedrības un pārstāvju, nevalstiskās organizācijas, nepilsoņus, dažādas minoritātes, pašvaldības, valsts iestāžu pārstāvjus, lēmējorganizācijas, tiesnešus, juristus, policijas darbiniekus, sievietes, uzņēmējus, darba devējus, jauniešus, skolēnus, bērnus, vecākus, skolotājus, skolu administrācijas pārstāvjus, bibliotekārus un bibliotēkas, invalīdus, sociālos darbiniekus, psihoterapeitus, psihologus, pašdarbības kolektīvu vadītājus, pašvaldību aktīvistus un citus⁶.

Arī aktivitātes un pasākumi, kas tika ieviesti, īstenojot projektus, bija daudzveidīgi; projektu ietvaros notika apmācības, semināri un izglītojošas konferences, vasaras nometnes, izstādes un mākslas pasākumi, kultūras un tradīciju pasākumi, pieredzes apmaiņas un studiju vizītes, DVD un CD formātos tika izveidotas filmas, video materiāli, datorspēles, raidījumi, mūzikas ieraksti, notika diskusijas, konkursi, izpētes, aptaujas un pētījumi, tika veidoti dažādi sadarbības un atbalsta tīkli, tika izstrādātas jaunas apmācību un studiju programmas, jaunas metodikas, tika veidotas mājas lapas, tika izdoti materiāli „vieglajā valodā”, kā arī tika veidotas organizācijas un struktūrvienības un tika celta to kapacitāte⁷.

Programmas ietvaros akcentējami vairāki jauni izaicinājumi, ar ko saskārās SIF, bet jo īpaši divi. Pirmkārt, programmas ietvaros tika piedāvāts jauns, līdz šim Sabiedrības integrācijas fonda programmās neskarts tematiskais virziens – jebkādu diskriminācijas un neiecietības formu izskaušana. Šāda inovatīva un esošai situācijai sabiedrībā atbilstoša pieeja no projektu ieviesēju un atbildīgo organizāciju

⁵ Turpat

⁶ Turpat

⁷ Turpat

puses tika novērtēta ārkārtīgi augstu, aicinot SIF arī turpmāk dažādās programmās un grantu shēmās iekļaut šo tematisko virzienu un ar to saistītas aktivitātes un pasākumus kā atbalstāmuS.

Otrkārt, ES Pārejas programmas ietvaros tika realizēts komunikāciju projekts, kura mērķis bija veicināt sabiedrības iecietības līmeņa paaugstināšanos Latvijā, atraktīvā, radošā, dinamiskā un saistošā veidā informējot, izglītojot un iesaistot dažādas sabiedrības grupas aktivitātēs, kas sekmē iecietības un dažādības kā vērtību apzināšanos un pieņemšanu un kas veicinātu vienotas un saliedētas pilsoniskas sabiedrības veidošanos. Komunikāciju projekta ietvaros notika Iecietības diena, Sabiedrības vienotības balvas ceremonija, fotokonkurss jauniešiem sadarbībā ar MTV Latvija, dažādi sabiedrības informēšanas pasākumi, reģionālie semināri projektu īstenotājiem, kā arī tika sagatavots Pārejas programmas un citu organizāciju veiktos pētījumos balstīts ziņojums par pašreizējo situāciju Latvijā un par nākotnes tendencēm integrācijas un iecietības jomās. Komunikāciju projekta ietvaros tika sagatavots arī šis Pārejas programmas noslēguma novērtējuma ziņojums⁸.

⁸ Sabiedrības integrācijas fonds, Komunikāciju projekts, izmantojot ES Pārejas programmas “Sabiedrības integrācijas veicināšana Latvijā” rezultātus “Cieni dažādo!”, Rīga, 2008

2. Ziņojuma sagatavošanas metodoloģija

Lai uzsāktu ES Pārejas programmas novērtēšanu, ļoti būtiski ir identificēt novērtēšanas mērķus, uz kuriem balstoties tiek būvēta pati analīze un iegūti novērtēšanas rezultāti.

Šīs programmas novērtēšanas mērķis ir noskaidrot, cik veiksmīgi projektu īstenotājiem izdevies realizēt izvirzītos mērķus, sasniegt mērķauditoriju, atrast un īstenot inovatīvas idejas un labās prakses, kā arī sadarboties ar SIF.

Augstākminētā mērķa sasniegšanai ir izvirzīti vairāki uzdevumi:

- Identificēt un analizēt būtiskākos faktoros, kas sekmēja un labvēlīgi ietekmēja vai kavēja un nelabvēlīgi ietekmēja projektu īstenošanu, kā arī noteikt projektu īstenotāju apmierinātības līmeni ar projekta īstenošanu kopumā;
- Izvērtēt ietekmes mērogu jeb to, kā un kādā apmērā projektu īstenotājiem izdevies sasniegt mērķa grupas;
- Identificēt inovāciju klātesamību īstenotajos projektos;
- Identificēt labās prakses piemēru un veiksmīgāko rezultātu klātesamību projektos;
- Analizēt projektu rezultātu pēctecību jeb ilgtspēju;
- Izvērtēt SIF darbu ES Pārejas programmas ietvaros, identificēt nākotnes aktuālos tematiskos virzienus un mērķa grupas, kā arī apkopot ieteikumus veiksmīgākam SIF darbam turpmāk.

Iegūstot datus novērtējuma ziņojuma sagatavošanai, primārais datu iegūšanas avots bija ES Pārejas programmas projektu īstenotāji. Datu iegūšanai tika izmantotas tādas metodes kā diskusijas un anketēšana.

Diskusijas ar ES Pārejas programmas projektu īstenotājiem norisinājās reģionālo semināru ietvaros, kad semināra dalībnieki tika aicināti izteikties par projektu ieviešanas procesu, dažādiem šķēršļiem, grūtībām un izaicinājumiem, kā arī par SIF darbu. Diskusijas rezultāti tika apkopoti un atspoguļoti atskaitē **par**

reģionālajiem semināriem, un tiek izmantoti, veicot ES Pārejas programmas noslēguma novērtēšanu.

Noslēguma novērtēšanas veikšanai speciāli tika sagatavota novērtēšanas anketa, kas iekļauj piecus jautājumu blokus:

- Jautājumi par projekta īstenošanas procesu;
- Jautājumi par projekta mērķa grupām;
- Jautājumi par inovācijām projektā;
- Jautājumi par rezultātiem un labās prakses piemēriem;
- Jautājumi par SIF darbu.

Anketa ietvēra gan slēgtos, gan atvērtos jautājumus. Pie slēgtajiem jautājumiem respondentiem tika dota iespēja paskaidrot sīkāk savu izvēli vai vērtējumu.

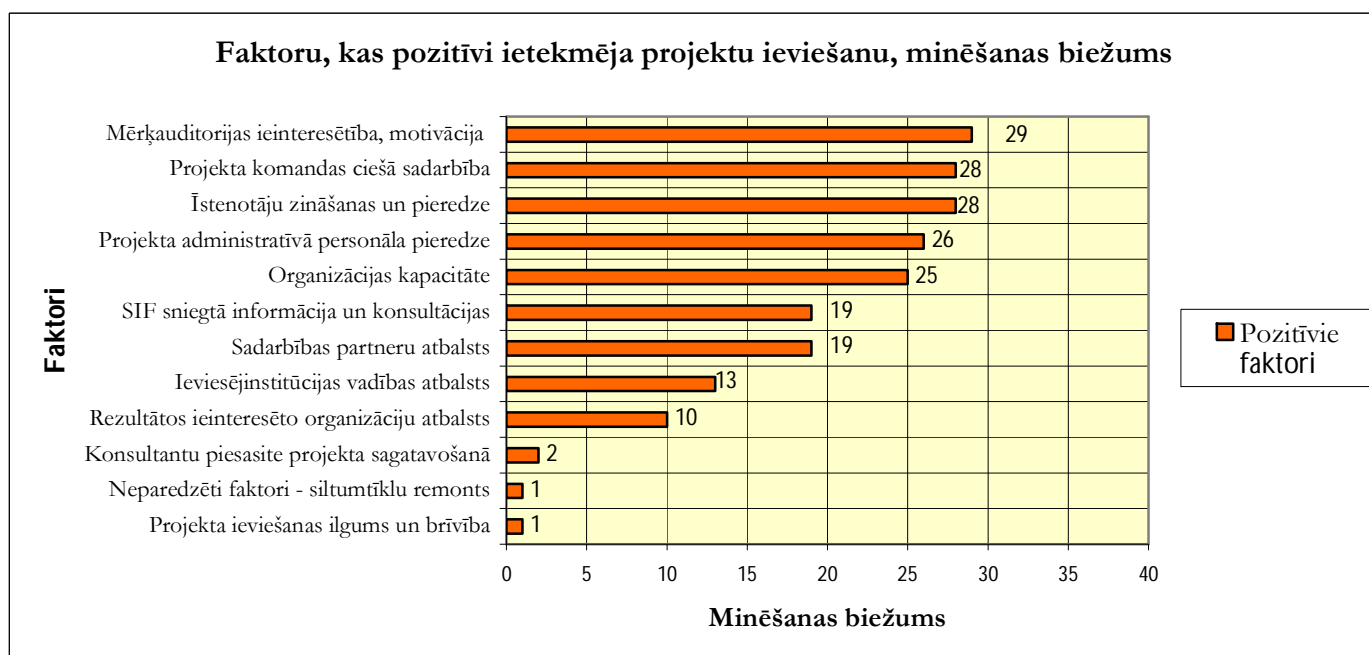
Novērtēšanas anketas tika izsūtītas visu 50 ieviesto projektu vadītājiem, un tās tika saņemtas no 43 respondentiem.

3. Projektu ieviešanas procesa novērtēšana

Analizējot projektu īstenošanas gaitu, tika identificēti trīs galvenie to raksturojošie elementi: (1) faktori, kas sekmēja un labvēlīgi ietekmēja projektu īstenošanu, (2) faktori, kas kavēja un nelabvēlīgi ietekmēja projektu īstenošanu, (3) projektu īstenošanu apmierinātības līmenis ar projekta ieviešanas procesu kopumā.

3.1. Pozitīvo ietekmējošo faktoru analīze

Pavisam, kā faktori, kas pozitīvi ietekmējuši projekta norisi un gaitu, tika minēti 12 elementi. Zemāk redzamajā attēlā atspoguļots to minēšanas biežums 43 respondentu vidū.

1.att. Pozitīvie ietekmējošie faktori

Kā redzams attēlā, visbiežāk minētais faktors, kas pozitīvi ietekmē projekta norisi un īstenošanas gaitu, ir mērķauditorijas ieinteresētība un motivācija (minēts 29 reizes). Tam seko vairāki faktori, kas tieši saistīti ar projekta īstenošanu spējām un prasmēm: projekta komandas garu, īstenošanu un administratīvā personāla zināšanām un pieredzi, kā arī organizācijas kapacitāti (minēts attiecīgi 28, 28, 26 un 25 reizes).

Augstu tiek vērtēta arī ārējā atbalsta nozīme: no SIF, no partneru, no vadības puses, kā arī no rezultātos ieinteresēto organizāciju puses un no konsultantiem, kas piesaistīti projekta sagatavošanas posmā (minēts attiecīgi 19, 19, 13, 10 un 2 reizes).

Viens no respondentiem norādīja, ka projekta ieviešanu veicināja projektam atvēlētais laiks un zināmā brīvība aktivitāšu un pasākumu realizēšanā (minēts 1 reizi), savukārt cits norādīja uz iepriekš neparedzētu faktoru – pilsētas siltumtīkla remontu, kas īstenotājiem lika pārcelt aktivitātes uz citu, taču mērķauditorijai piemērotāku laika posmu (minēts 1 reizi).

Mērķauditorijas ieinteresētība un motivācija

Respondentu – Pārejas programmas projektu vadītāju un/vai koordinatoru - aptauja norāda, ka mērķauditorijas ieinteresētības un motivācijas faktors ir viens no visbūtiskākajiem elementiem, kas nosaka projekta gaitas veiksmi.

Rezultātiem bagātu un abpusēji (no projektu īstenotāju un mērķauditorijas puses) izdevušos projektu ieviešanu mērķauditorijas ieinteresētības un motivācijas ziņā noteikuši dažādi instrumenti un metodes, kuras vērts apsvērt projektu īstenotājiem turpmāk citu programmu īstenošanā.

Pirmkārt, tā ir **mērķauditorijas vajadzību un interešu iepriekšēja izpēte un pārzināšana**, kas ļauj visas plānotās aktivitātes orientēt uz konkrēto mērķauditoriju un tās specifiku.

Otrkārt, tās ir **efektīvas, mērķauditorijai atbilstošas piesaistes metodes**. Tā piemēram, asociācija „Papardes zieds” secinājis, ka dažādu organizāciju, iestāžu un NVO piesaistīšanai piemērotāki ir vairāk individuāli komunikācijas instrumenti – vēstules, telefona zvani, kā arī ieinteresēta un profesionāla attieksme pret ikvienu dalībnieku. Savstarpēji pozitīvas, patiesi ieinteresētas un individuālas attieksmes nozīmi abu savu realizēto projektu kontekstā atzīst arī biedrības „Projekts „Vizuālā Latvija”” pārstāvis; tas ļāvis iegūt mērķauditorijas – citu tautību pārstāvju – uzticēšanos un labvēlību.

Kā ļoti efektīvs instruments tika minēts arī tas, ka mērķauditoriju iesaista pašas mērķauditorijas pārstāvji, tā, piemēram, Talsu 2.vidusskolas realizētajā projektā jauniešu mērķauditoriju uzrunāja jaunieši, impulsus sarunām dodot paši,

nevis sagaidot tos no pedagogiem vai citiem pieaugušajiem. Efektīva jauniešu mērķauditorijas piesaistes metode izrādījies arī dažādu konkursu organizēšana, kas izmantota vairākos projektos.

Svarīgs instruments mērķauditorijas motivēšanai ir **projekta tematikas aktualitāte**. Ja projekts risina mērķauditorijai svarīgus jautājumus, īpaši sociālās jomās, dalībniekus piesaistīt ir ievērojami vieglāk. Tāpat veiksmīgs risinājums ir praktisku un citur neiegūstamas informācijas un zināšanu piedāvāšana mērķauditorijai vai tādas mērķauditorijas piesaistīšana, kas pati ir ārkārtīgi ieinteresēta konkrēta jautājuma apgūšanā vai jau esošu zināšanu un pieredzes pilnveidošanā. Pēdējais īpaši attiecas uz speciālistiem, kas tiek sagatavoti par multiplikatoriem.

Vairāki projekti mērķauditorijas ieinteresēšanai un motivēšanai **piesaistīja partnerus**, kas būtiski atviegloja mērķauditorijas sasniegšanas uzdevumu. Šāda metode ir ārkārtīgi efektīva, ja mērķauditorija atrodas projektu īstenotājiem nepazīstamā teritorijā, piemēram, citur visā Latvijā vai rajona lauku pagastos. Vietējo partneru piesaistīšana, īpaši laukos, lielākoties nodrošina arī to, ka pasākums būs labi noorganizēts un plaši apmeklēts.

Par nozīmīgu metodi mērķauditorijas ieinteresēšanai un motivēšanai tika nosaukta arī **augsti kvalificētu ekspertu, lektoru un pasniedzēju piesaistīšana**. Kvalitatīvas informācijas sniegšana lielākoties veicina mērķauditorijas nodošanos un uzticēšanos informācijas avotam.

Veiksmīgs instruments vairākos projektos izrādījies **radosa pieeja aktivitāšu un pasākumu organizēšanā**. Tā, piemēram, projekta „Sapratne caur radošu darbu”, kuras mērķauditorija bija cilvēki ar invaliditāti, ietvaros tā dalībniekiem tika piedāvāta radošo darbu nometne un radošais plenērs, Daugavpils rajona padomes viens no projektiem dalībniekiem piedāvāja iespēju organizēt amatierteātra trupu, bet Valmieras rajona padome pasākumos aicināja piedalīties Latvijā pazīstamus māksliniekus. Šādu radošas pieejas piemēru Pārejas programmā ir ļoti daudz.

Svarīgs aspekts ir **pasākumu pieejamība mērķa grupai**. Tā, piemēram, mērķauditorijas lauku reģionos augstu novērtēja to, ka pasākumi noritēja pagastos, nevis rajona vai reģiona centros. Aktivitāšu pieejamību īpaši novērtēja arī

mazturīgo ģimeņu vecāki, kas līdzīgus maksas pasākumus nevar atļauties, un līdz ar to bija ārkārtīgi motivēti tajos iesaistīt bērnus un jauniešus.

Ļoti interesanta ir **mērķauditorijas līdzatbildības metode**, ko savā projektā izmantoja biedrība „Latvijas Cilvēktiesību centrs”. Piesaistot mērķauditoriju – policijas darbiniekus – aktivitāšu izpildē un materiāla izdošanā, tika nodrošināta lielāka iespējamība, ka konkrētais materiāls tiks pielietots praksē turpmāk.

Projektu īstenotāju prasmes un kapacitāte

Pārejas programmas projektu īstenotāji minējuši vairākus būtiskus aspektus, kas nodrošināja pietiekošu ieviešējorganizācijas kapacitāti, tādējādi pozitīvi ietekmējos projekta īstenošanas gaitu.

Viens no biežāk minētajiem ir **projektu īstenotāju iepriekšēja projektu rakstīšanas un ieviešanas pieredze**. Kā min daudzi aptaujas respondenti, šādas zināšanas un pieredze ir pamats un garants tam, ka projekts noritēs veiksmīgi un ka iespējams atrisināt jebkādus sarežģījumus. Iepriekšēja pieredze palīdz nodrošināt darbu koordināciju, darbu tehnisko izpildi, laika grafika ievērošanu, informācijas apmaiņu visos līmeņos un tml.

Otrkārt, svarīgs aspekts projektu īstenotāju kapacitātes kontekstā ir **projekta administratīvā personāla un citu komandas locekļu izpratne par tematiku**, kas būtiski palīdz precīzi izvirzīt sasniedzamos mērķus un veicamos uzdevumus.

Vairāki respondenti kā ārkārtīgi nozīmīgu aspektu minēja projekta **tematikas ekspertu, speciālistu un konsultantu piesaistīšanu projektam**. Ekspertu līdzdalība būtiski ceļ projekta saturisko kvalitāti un vērtību konkrētā problēmjauditājuma risināšanā. Ļoti svarīgi, lai piesaistītie eksperti ir pārliecināti par savu profesionalitāti un zināšanu aktualitāti, lai regulāri pārrauga sava darba kvalitāti un lai spēj atbildēt par sava darba rezultātiem. Profesionālas komandas atlase nodrošina produktīvu aktivitāšu īstenošanu. Tāpat svarīgi, lai ekspertiem ir tuvas konkrētās ieviešējorganizācijas vērtības un lai izvirzītie projekta mērķi ir tuvi un pieņemami.

Ārkārtīgi bieži respondentu vidū tika minēts **saliedētas, sastrādājušās, ciskas un vienotas komandas darbs**. Vairākās anketās tika minēts, ka līdzīgu projektu īstenošanā būtiska priekšrocība ir tām projektu komandām, kas jau iepriekš konkrētā sastāvā realizējušas projektus. Šādas projektu komandas raksturo vienota mērķu un darba plāna izpratne, spēcīga un motivēta tiekšanās pēc kvalitatīvas mērķu sasniegšanas, kā arī tas, ka šādās komandās mērķtiecīgi tiek liktas lietā ikviena dalībnieka stiprās puses un tiek ātri reaģēts uz aktuālām vajadzībām. Veiksmīgam komandas darbam ļoti nozīmīgas un regulāras sapulces, kurās tiek izvērtēta projekta gaita, sasniegumi un izaicinājumi.

Viens no respondentiem kā svarīgu aspektu projektu īstenošanu kapacitātes kontekstā nosauca **projekta ideju**; pašu projekta īstenošanu iniciēta un Latvijā līdz šim neīstenota ideja būtiski cēla projekta komandas motivāciju, kas nodrošināja veiksmīgāku projekta ieviešanas gaitu.

Tāpat kā būtisks aspekts tika minēta projekta komandas **prasme strādāt ar īpašu mērķa grupu un īpašu tematiku**, piemēram, Latvijas Cilvēktiesību centra darbs ar tādu hierarhisku organizāciju kā policija un tādu tematiku kā naida noziegumi.

Daudzi respondenti projekta kapacitātes kontekstā minēja **pieejamo finanšu resursu** nozīmi un to, ka veiksmīgi izplānots budžets nodrošināja pietiekošu finansējumu visos īstenošanas posmos. Tāpat vairāki respondenti norādīja uz to, ka projekta ieviešanai būtiski palīdzējusi organizācijas spēja nodrošināt finanšu resursus starpposma ziņojuma apstiprināšanas laikā, kad netika izmaksāti nepieciešamie līdzekļi, spēja veikt aizņēmumu bankā, spēja piesaistīt līdzfinansējumu no ārvalstu sadarbības partneriem, spēja savlaicīgi nodrošināt priekšfinansēšanai nepieciešamos līdzekļus vai spēja nodrošināt materiāli tehnisko bāzi.

Ārējā atbalsta nozīme

Respondentu atbildēs bieži tika minēti ārējā atbalsta faktori, kas veiksmīgi ietekmēja projektu ieviešanas gaitu. Kā svarīgākie atbalsta avoti tika minēti, SIF, sadarbības partneri, ieviesējorganizācijas vadība, rezultātos potenciāli ieinteresētās organizācijas un konsultācijas projektu sagatavošanas posmā.

Kā svarīgu atbalsta mehānismu respondenti bieži nosaukuši **SIF sniegto informāciju un konsultācijas par projekta ieviesanu**. SIF atbalsts no respondentu puses lielākoties tika vērtēts kā ļoti savlaicīgs, operatīvs, kompetents, plāss, saprotams un cilvēcisks. Respondenti atzina, ka SIF konsultācijas mazināja iespēju nekorekti noformēt dokumentāciju, neiekļauties laikā, veicot procedūras, un pieļaut potenciālas kļūdas. Tāpat pozitīvi tika vērtēti SIF organizētie informatīvie semināri un rezultātu un informācijas apmaiņas pasākumi, kas ļāva iepazīties ar citiem projektu realizētājiem un to sasniegtajiem rezultātiem, ļāva izplatīt sava projekta rezultātus, kā arī ļāva sazināties ar SIF un iepazīt citu projektu aktualitātes elektroniski.

Tikpat bieži tika nosaukts **sadarbības partneru un/vai projektā iesaistīto organizāciju atbalsta faktors**. Šajā gadījumā respondenti minēja iepriekšējas veiksmīgas sadarbības nozīmi ar partneriem un partnerorganizāciju atpazīstamības lomu mērķauditorijas vidū. Runājot par partneriem, nereti tika uzsvērts arī regulāro darba grupu tikšanās nozīme, kas motivēja iesaistītos partnerus sasniegt iespējamus labākos rezultātus un veicināja viņos īpašu atbildības sajūtu par projekta rezultātiem.

Ieviesēj institūcijas vadības atbalsts kā būtisks faktors tika minēts 13 aptaujas anketās. Visbiežāk respondenti secināja, ka šādu atbalstu nosaka vadības apziņa, ka bez piešķirtā finansējuma līdzīgas aktivitātes un pasākumi no pašas organizācijas budžeta nebūtu iespējami. Tāpat tika norādīts, ka vadības atbalsts ir spēcīgs projekta komandas motivators.

Ārējā atbalsta kontekstā par būtiskiem faktoriem, tos plašāk neaprakstot, tika atzīti arī tādi faktori kā **rezultātos potenciāli ieinteresēto organizāciju atbalsts un interese** un profesionālu konsultantu piesaistīšana projektu sagatavošanas jomā.

Programmas ilgums un raksturs

Kā papildu faktors tika minēts **projekta ilgums**, kas daudziem projektiem ļāva realizēt apjomīgas, plašas un daudzveidīgas aktivitātes. Piemēram, Resursu centra sievietēm „Marta” gadījumā projekta ilgums ļāva panākt izmaiņas likumdošanā un strādāt politikas uzraudzības un ietekmēšanas, līdz ar to arī

sabiedrības informēšanas kampaņas varēja tikt plānotas atbilstoši konkrētajā laikā notiekošajām politiskajām debatēm.

Par programmu raksturojošu aspektu tika nosaukts arī **programmas elastīgums**, kas nodrošināja zināmu brīvību aktivitāšu ieviešanā un ļāva pasākumus piemērot noteiktai situācijai vai mērķa grupas vajadzībām konkrētā brīdī.

3.2. Negatīvo ietekmējošo faktoru analīze

Negatīvo faktoru klāsts ir plašāks; 43 respondenti pavisam minējuši 17 dažādus elementus, kas negatīvi ietekmēja projekta norisi un ieviešanas gaitu. Atsevišķi no šiem faktoriem ir individuāla rakstura, proti, ar tiem saskāries tikai viens projekts.

2.attēlā atspoguļotie dati parāda, ka būtiskākie negatīvi ietekmējošie faktori ir saistīti ar sarežģītām uzraugošās iestādes procedūrām: sarežģītām dokumentu iesniegšanas un izvērtēšanas procedūrām (minēts 16 reizes) un neelastīgu finansējuma piešķiršanas procedūru (minēts 11 reizes).

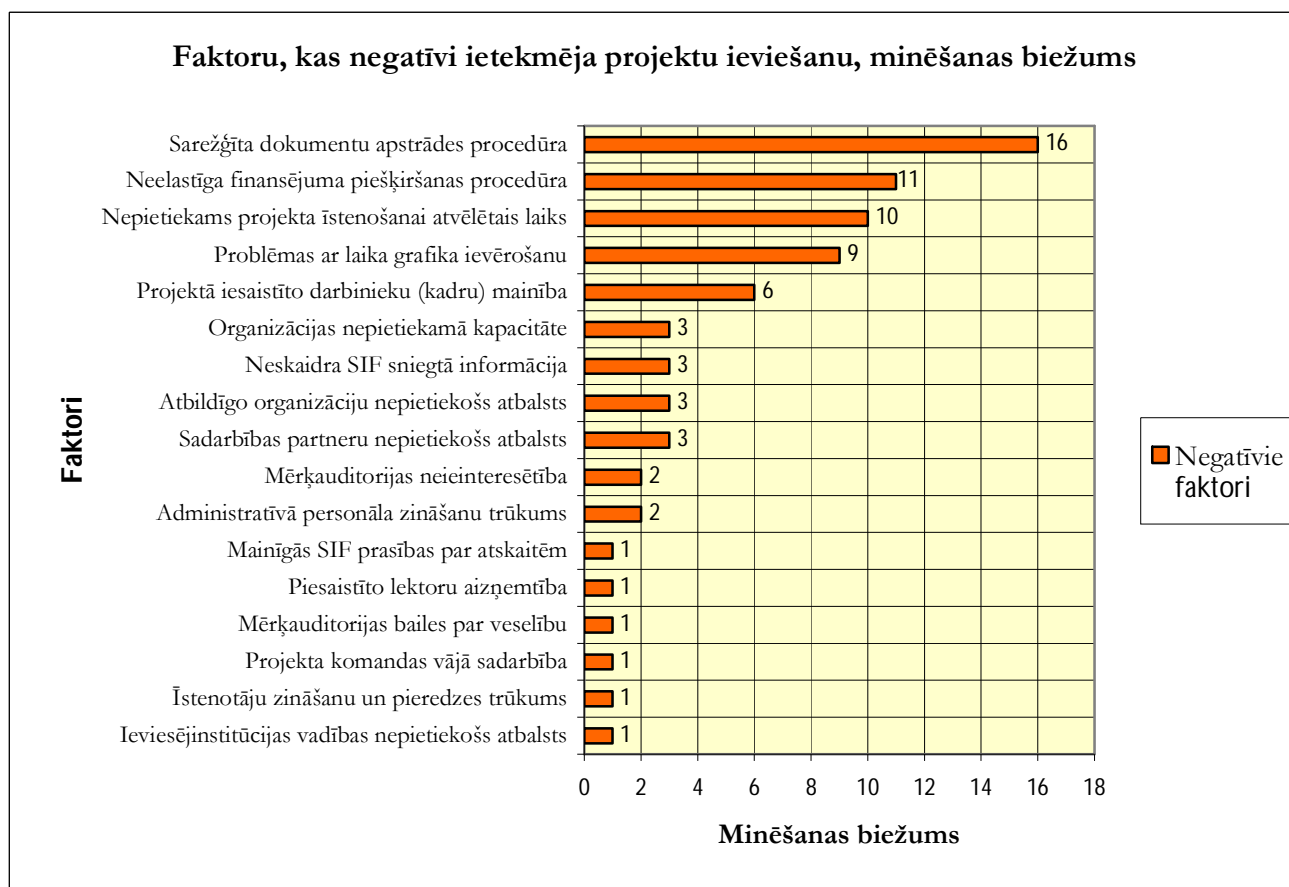
Būtiski faktori, kas negatīvi ietekmē projekta veiksmīgu ieviešanu, ir saistīti ar laika resursiem. 10 respondenti minējuši nepietiekamo laiku, kas atvēlēts projekta īstenošanai, bet 9 respondenti minējuši problēmas ar laika grafika ievērošanu.

6 projektu īstenošanā norādījuši, ka projekta ieviešanas gaitu negatīvi ietekmējusi projektā iesaistīto darbinieku (kadru) mainība, savukārt 3 respondenti – ka organizācijas nepietiekamā kapacitāte (nepietiekams budžets, cilvēkresursi).

Vairāki ES Pārejas programmas projektu ieviesēji kā negatīvus ietekmējošos faktorus nosaukuši tādus, kas saistīti ar ārējā atbalsta trūkumu vai nepietiekamu kvalitāti, proti, neskaidra SIF sniegtā informācija un konsultācijas par projekta ieviešanu (minēts 3 reizes), rezultātos potenciāli ieinteresēto organizāciju un institūciju nepietiekošs atbalsts un neieinteresētība (minēts 3 reizes), Sadarbības partneru un/vai projektā iesaistīto organizāciju nepietiekošs atbalsts (minēts 3 reizes).

Pa 2 reizēm minēti tādi faktori, kā mērķauditorijas neieinteresētība un motivācijas trūkums, kā arī projekta administratīvā personāla zināšanas un pieredzes trūkums projektu īstenošanā.

Pārējie 2.attēlā minētie faktori ir individuāla rakstura un tos katru minējis tikai 1 respondents.

2. att. Negatīvie ietekmējošie faktori

SarežģītaS procedūras

Kā visbiežāk minētais faktors, kas negatīvi ietekmējis projekta ieviešanas procesu, bija **sarežģīta dokumentu iesniegšanas un izvērtēšanas procedūra**. Visbiežāk no respondentu puses tika minēts, ka dokumentu izskatīšanas process ir pārāk laikietilpīgs un komplicēts, atsevišķos gadījumos starpposma ziņojuma izskatīšanai un apstiprināšanai prasot pat 3 mēnešus. Šāds laika patēriņš nereti prasa ārkārtīgi daudz enerģijas papildus pamatdarba pienākumiem, un dokumentu daudzums un komplicētība liedz pilnvērtīgi radoši strādāt un pilnībā nodoties projekta aktivitātēm. Tāpat tam nepieciešams paredzēt pārāk daudz cilvēkresursu.

Tāpat laikietilpīgā dokumentācijas izskatīšana atsevišķos gadījumos aizkavējusi iepirkumu veikšanu, kas, savukārt, nozīmējis projekta aktivitāšu **laika grafika** nobīdi (šeit gan respondents piebilst, ka pozitīvais šī faktora rezultāts bijis precīzi noformēta iepirkumu veikšanas dokumentācija). Kāds cits respondents norāda, ka gala ziņojuma izvērtēšana var finansiāli negatīvi ietekmēt citas organizācijas aktivitātes un projektus.

Respondenti arī norādīja, ka atskaišu formas ir draudzīgākas to pārbaudītājiem, ne iesniedzējiem un ka nav skaidras atsevišķas izvirzītās prasības, kas nešķiet loģiski pamatotas. Sistēmai, lai pierādītu un apliecinātu, ka projekta realizācija noris atbilstoši plānam un ka grozījumi tiek veikti ar mērķi uzlabot darbu, nevajadzētu būt tik sarežģītai. Minot konkrētus piemērus, kāds respondents norādīja, ka „absurda ir situācija, izdevumu konvertācija katru reizi jāveic citā atskaites sistēmā – vienreiz pēc Latvijas Bankas noteiktā kursa, citreiz pēc **Intereuro**”. Kopumā respondenti iesaka atskaišu dokumentācijai ieviest vienotākas un konkrētākas prasības.

Otrs faktors, kas skar problēmas ar procedūrām, ir **neelastīga finansējuma piešķiršanas procedūra**. Šis faktors daudzējādā ziņā ir tieši saistīts ar laikietilpīgo **starpposma** dokumentācijas izskatīšanas periodu, kā rezultātā nepieciešamais finansējums tiek saņemts tikai pēc vairākiem mēnešiem un tādējādi tiek apdraudēta organizāciju darbība un pastāvēšana, kā arī aktivitāšu laicīga ieviešana un laika grafika ievērošana. Atsevišķos gadījumos novēlota finanšu piešķiršana nozīmēja aktivitāšu satura maiņu iepriekš un neplānotu papildus pasākumu realizēšanu (tajā skaitā atkārtotu mērķauditorijas motivēšanu). Kā ieteikums šīs problēmas risināšanai no vairāku respondentu puses ir lielāka avansa izmaksa.

Tikpat problemātiska ir laikietilpīgā projekta gala dokumentācijas izskatīšana, kad aizkavējas gala samaksas izmaksāšana. Tā rezultātā atsevišķas organizācijas ir spiestas izmantot alternatīvus naudas iegūšanas veidus, piemēram, projekta aktivitāšu izmaksu segšana no organizācijas biedru personīgajiem līdzekļiem vai privātu kredītu, par kuriem privātpersona bankas noteiktos procentu maksājumus atpakaļ nesaņems, ņemšana. Šāda problēma īpaši skar mazākas

organizācijas vai bezpeļņas organizācijas. Kopumā respondenti iesaka vienkāršot finansējuma piešķiršanas procedūras.

Laika resursu loma

Problēmas ar laika resursiem projektu ieviešanā noteica vairāki aspekti. Pirmkārt, projekta sagatavošanas posmā **nepareizi aprēķināts laiks** projekta galvenās aktivitātes ieviešanai. Tomēr šajā gadījumā respondents atzīst, ka projekta laika pagarinājums bija iespējams un tika saskaņots ar SIF.

Otrkārt, projekta aktivitāšu laicīgu un pilnīgu ieviešanu ietekmēja projekta sagatavošanas posmā **nepietiekošas uzmanības pievēršana mērķauditorijas specifikai**. Tā, piemēram, skolēnu mērķauditorijai ir liela mācību slodze, kā rezultātā ne visas idejas un vēlmes iespējams realizēt. Savukārt Liepājas muzeja projekta realizētāji saskārās ar faktu, ka pareizticīgie ļoti stingri ievēro Lieldienu gavēni, kā rezultātā tika pārcelts lielizstādes norises laiks un šīs konfesijas pārstāvji nepiedalījās Lieldienu sadraudzības sarīkojumā.

Treškārt, problēmas ar laika grafika ievērošanu noteica, **nepietiekosie resursi** – tajā skaitā finanšu resursu trūkums, ko ietekmēja finansējuma piešķiršanas kavēšana, un cilvēkresursu mainība un trūkums, kā rezultātā nebija iespējams noteiktajā laikā realizēt visas aktivitātēs pilnā apmērā. Viens no respondentiem norādīja, ka cilvēkresursu trūkumu noteica pēkšņi noteiktais projekta uzsākšanas laiks, kad pieejami kadri tika noslogoti citu projektu un pasākumu ietvaros.

Nākamais laika resursu problēmu loks bija saistīts ar **projekta uzsākšanas datuma nobīdi**, kas būtiski ietekmēja tādus projektus, kas saturiski bija saistīti ar konkrētu datumu, piemēram, biedrības „Jauniešu klubs STILL” projektu, kura aktivitātes bija pakārtotas Starptautiskajai AIDS dienai, 1.decembrim. Tas būtiski ietekmēja šo konkrēto projektu saturiski un tematiski. Cits respondents, savukārt, norādīja, ka līdzīgā gadījumā no SIF puses netika dots akcepts aktualizēt projekta aktivitātes atbilstoši reālajai situācijai un lielas izmaiņas izdarīt nedrīkstēja.

Piektkārt, problēmas radīja **projekta plānotā laika saīsināšana**. Kā minēja viens no respondentiem, tā rezultātā tika apgrūtināta projekta mērķauditorijas piedalīšanās visos pasākumos. Cits respondents, savukārt,

norādīja, ka būtiski „saspiežot” aktivitātes, kas saistītas ar tik grūti aptveramu un plašu jautājumu kā iecietības veicināšanu, pietiekami pozitīvus rezultātus nav un nebija iespējams sasniegt; projekta īstenotājiem pietrūka laika projekta dalībnieku vidū pietiekami nostiprināt iecietības problēmjautājumus.

Visbeidzot, projektu īstenotāju vidū kā problēma tika minēts **pārāk īsais projekta ieviesanai atvēlētais laiks**. Vairāki respondenti minēja, ka projektā darbs ar mērķauditoriju tikai uzsācies un laiks, lai mainītu sabiedrības attieksmi, bija nepietiekams; projekta gaitā bieži izdevies tikai aktualizēt konkrēto problēmu. Tāpat respondenti norāda, ka nepieciešams realizēt līdzīgas programmas, kur iesāktu darbu turpināt. Atsevišķi respondenti norāda, ka laika trūkuma dēļ nebija iespējams ieviest visas plānotās aktivitātes.

Projektā iesaistīto aģentu atbalsta un motivācijas trūkums

Trīs respondenti norādīja, ka tiem bija **neskaidra SIF sniegtā informācija un konsultācijas par projekta ieviešanu**. Tā, piemēram, viens no respondentiem minēja, ka tam bija neskaidrs noteikumu apraksts līguma pielikumā. Savukārt cits respondents norādīja, ka SIF sniegtā informācija dažkārt ir pat pretrunā ar Latvijas likumdošanu, piemēram, līgumā iestrādātie noteikumi iepirkuma veikšanai.

Divi respondenti kā negatīvi ietekmējošu faktoru nosauca **mērķauditorijas ieinteresētības un motivācijas trūkumu**. Viens no respondentiem to skaidroja ar mērķauditorijas, kas konkrētajā projektā bija skolotāji, skolēni un vecāki, noslogotību, savukārt cits respondents mērķauditorijas noslēgtību skaidroja ar etnisko piederību, runājot par ebreju kopienas pārstāvjiem un vienlaicīgi piebilstot, ka kopumā šie atsevišķie gadījumi projektu būtiski neietekmēja.

Treškārt, runājot par projektā iesaistītajiem aģentiem, jāmin **sadarbības partneru nepietiekoss atbalsts**. Tā, piemēram, kāds respondents norāda, ka plānojot projektu, tika paredzēts projektā iesaistīto pašvaldību atbalsts transporta nodrošināšanā, kam realitātē tika saņemts atteikums. Atbalsta atteikums tika pamatots, informējot, ka pašvaldībai nav šāda transporta, ka tas ir aizņemts vai ir aizņemts transportlīdzekļa vadītājs. Cits respondents, savukārt, stāsta, ka trūcis pietiekama atbalsta no atsevišķiem lauku reģioniem, kas, visticamāk, skaidrojams

ar šo sadarbības partneru nepietiekošo izpratni par problēmjautājumu – šajā gadījumā dzimumu līdztiesību.

Visbeidzot, viens no svarīgākajiem iemesliem atbalsta un motivācijas trūkumam ir **politiskās gribas trūkums** jeb rezultātos potenciāli ieinteresēto institūciju neieinteresētība. Ar šo aspektu saskārās vairāki respondenti, tajā skaitā Lesbiešu, geju, biseksuāļu, transpersonu (LGBT) un viņu draugu apvienības „Mozaīka” pārstāvji, kuru projekta veiksmīgai realizācijai nepieciešams politisks atbalsts. Tāpat par politiskās gribas trūkumu no politikas veidotāju puses runā pētījuma „Migrācijas ietekme uz etniskajām attiecībām Latvijā” pārstāvji, kā arī Resursu centra sievietēm „Marta” pārstāvji, kas norāda - „lai arī izdevās (dzimumu līdztiesības) likumu izskatīt pat Saeimas sieviešu komitejā un pieprasītais atzinums no atbildīgās ministrijas nebija noliedzošs, likuma izskatīšanas tālākais process būtiski kavējas”.

Problēmas ar cilvēkresursiem

Vairāki respondenti novērtēšanas anketās norādīja, ka projekta ieviešanas gaitā saskārās ar **projekta darbinieku (kadru) mainību**. To dažkārt nosaka arī fakts, ka darbs lielā daļā projektu ieviesējorganizācijās balstās uz brīvprātības principa. Darbinieku mainības problēmas sekas visbiežāk izpaudušās kā nepieciešamās informācijas un zināšanu trūkums konkrētos jautājumos, par kuriem bija atbildīgs darbinieks, kas pārtraucis darbu projektā. Tāpat problēmas sekas bija saistītas arī ar nepieciešamās dokumentācijas noformēšanu un saskaņošanu, kā arī ar jauno darbinieku apmācīšanu darbam projektā.

Viens no projektu īstenotājiem saskārās arī ar **projekta darbinieku pārmērīgas noslogotības** problēmu, norādot, ka „valsts iestādē projekta īstenošanai nav iespējams piesaistīt papildu finanšu speciālistu, jo projektā jāstrādā ar iestādes kontiem. Tajā pašā laikā finanšu daļas vadītāja ir pārslogota ar tiešajiem darba pienākumiem, un lielāko daļu darba nācās paveikt citiem projekta komandas cilvēkiem, kas nav finanšu speciālisti”.

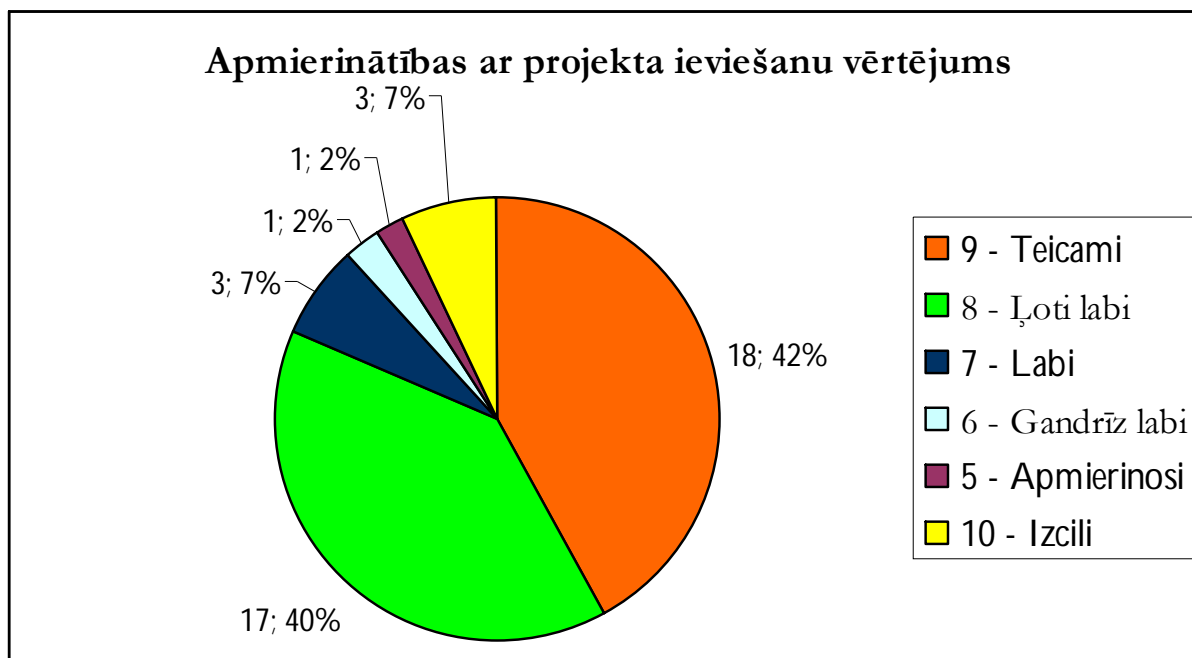
Projekta īstenotāju zināšanu un pieredzes trūkums

Kā svarīgu negatīvu faktoru vairāki respondenti minēja **projekta personāla zināšanu un pieredzes trūkumu**. Viens no respondentiem minēja, ka problēmas vairāk bija saistītas ar finanšu administrēšanas jautājumiem (piemēram, kā lietot noteikto valūtas kursu) un likumdošanā noteiktajiem grāmatvedības nosacījumiem, kas radīja neizpratni, kā šos nosacījumus savienot. Tomēr jāpiebilst, ka šajā gadījumā problēmas tika atrisinātas ar SIF konsultatīvā atbalsta palīdzību.

Cits respondents norādīja, ka zināšanu un pieredzes trūkumu daļēji noteica tas, ka projekta uzsākšanas sanāksme, kurā tika skaidroti atsevišķi līguma noteikumi, notika tikai vairākus mēnešus pēc projekta sākuma. Tā rezultātā projekta īstenotāji vairākas ieļautās kļūdas identificēja un saprata tikai pēc projekta uzsākšanas sanāksmes.

3.3. Kopējā apmierinātības līmeņa analīze

Apmierinātības līmenis ar projekta ieviešanas procesu tika noteikts, respondentiem veicot projekta ieviešanas procesa pašnovērtējumu, novērtējot to ar atzīmi no „1” līdz „10”. Atzīmes „1” vērtējums ir „ļoti neapmierināta/-s”, un atzīmes „10” vērtējums ir „ļoti apmierināta/-s”.

3.att. Apmierinātības ar projekta ieviešanu vērtējums

Kā redzams 3.attēlā, gandrīz visi projektu īstenotāji projektu ieviešanas procesu novērtējuši pozitīvi vai ļoti pozitīvi. Tikai divi respondenti sniegusi vērtējumus „6” un „5”. Līdz ar to jāsecina, ka kopumā Pārejas programmas projektu ieviesēji nav saskārušies ar būtiskiem šķēršļiem un ievērojamām grūtībām, ka tie spējuši veiksmīgi pārvarēt radušos izaicinājumus un augstākminēto pozitīvo faktoru ietekme bijusi spēcīgāka par negatīvo faktoru ietekmi.

4. Projektu ietekmes mēroga novērtēšana

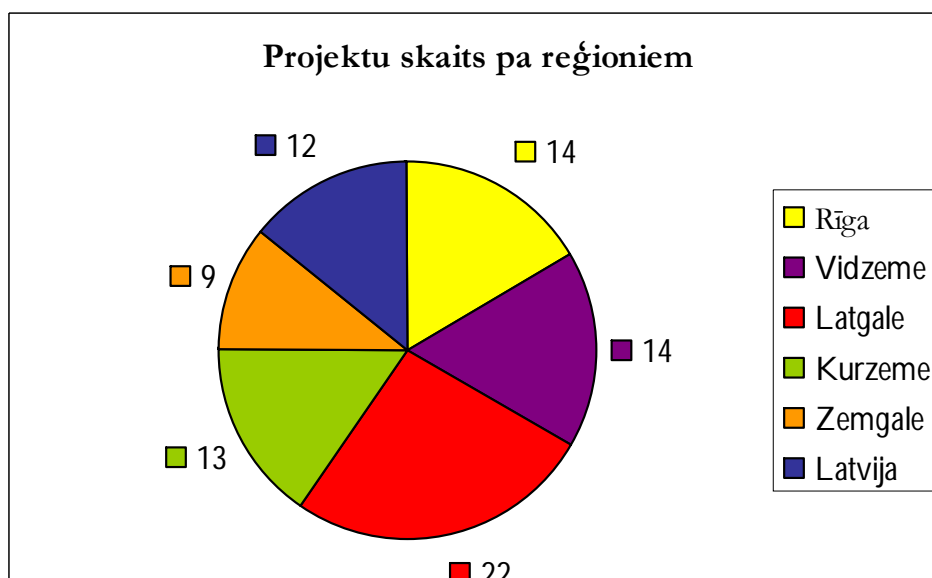
Pārejas programmas viens no būtiskākajiem raksturlielumiem bija tās mērķauditorija jeb sabiedrības daļa vai sabiedrības grupas, kuras ar programmas palīdzību tika atbalstītas, informētas, iesaistītas un līdzdarbojās. Tīkpat būtiski, kā noteikt to, kas bija atbalsta programmas mērķauditorija jeb mērķa grupas, ir identificēt faktorus un piemērotākos veidus, kas veicināja vai tieši pretēji – kavēja konkrēto mērķa grupu līdzdalību.

ES Pārejas programmas ietekmes mēroga analīze atbildēs uz sekojošiem jautājumiem:

- Kas ir Pārejas programmas mērķa grupas un cik daudz dalībnieku bija programmā?
- Kas veicināja mērķa grupu atsaucību un līdzdalību?
- Kas kavēja mērķa grupu atsaucību un līdzdalību?

4.1. Mērķauditorijas sasniegšanas vietas

Pārejas programma tika īstenota visā Latvijā un vairāki projektu īstenotāji aktivitātes ieviesa dažādos Latvijas reģionos, nodrošinot plašu pārklājumu un diezgan vienmērīgu mērķauditorijas līdzdalību pa visiem reģioniem.

4.att. Projektu skaits pa reģioniem

12 projekti tika ieviesti visā Latvijā, t.i., aktivitātes tika realizētas vai attiecās uz visiem reģioniem un to iedzīvotājiem. Rīgā, iesaistot galvaspilsētas iedzīvotājus,

norisinājās 14 projektu aktivitātes. Arī Vidzemes reģionā tika īstenoti 14 projekti. Latgales reģions Pārejas programmā bija visaktīvākais; tajā tika ieviesti un notika 22 projektu aktivitātes. Kurzemē norisinājās gandrīz tikpat projektu aktivitāšu kā Vidzemes un Rīgas reģionos, proti, tika realizēti 13 projekti. Zemgalē, savukārt, norisinājās 9 projektu aktivitātes.⁹

4.2. Pārejas programmas mērķa grupas un to apjoms

Pārejas programmas ietvaros tika sasniegta ārkārtīgi plaša mērķauditorija, projektos iesaistot ļoti dažādu sociālo grupu un sociālo lomu pārstāvjus. Ja to, kādas mērķa grupas projektos tika iesaistītas, noteikt ir iespējams, tad precīzu dalībnieku skaitu nosaukt nav iespējams. To nosaka vairāki iemesli. Pirmkārt, projektu dalībnieki kā ikviens sabiedrības loceklis vienlaicīgi pilda vairākas sociālās lomas un var tikt vienlaicīgi pieskaitīti pie vairākām mērķa grupām. Tā, piemēram, skolas vecuma jaunieši ar invaliditāti vienlaicīgi var tikt pieskaitīti gan pie skolēnu mērķa grupas, gan pie to cilvēku grupas, kuriem ir invaliditāte. Tāpat šāds jaunieši varētu būt arī kādas jauniešu organizācijas multiplikators.

Otrkārt, projektu īstenotājiem nav noteikts vienots princips, kā identificēt un uzskaitīt mērķa grupas. Tā rezultātā katrs projektu īstenotājs konkrētos projekta dalībniekus uzskaita un identificē pēc savas izpratnes un bieži - balstoties uz projekta aktivitātēm. Tāpat bieži nav skaidrs projekta unikālo dalībnieku skaits; nereti vieni un tie paši dalībnieki piedalās vairākās projekta aktivitātēs un bieži tiek uzskaitīti katreiz no jauna.

Treškārt, projektu īstenotāju vidū atšķiras izpratne par to, kuras mērķa grupas uzskatāmas par tiešajām un kuras – par netiešajām. Nereti dažādos projektos ar līdzīgām aktivitātēm konkrētā mērķa grupa tiek viena projekta ietvaros definēta kā tiešā labuma saņēmēja, bet cita projektā ietvaros – kā netieša labuma saņēmēja.

Lai arī precīzu visas programmas ietvaros sasniegtās mērķauditorijas apjomu noteikt nav iespējams, iepazīstoties un analizējot visu ES Pārejas

⁹ Sabiedrības integrācijas fonds, Komentārijs „ES Pārejas programma. Sabiedrības integrācijas veicināšana Latvijā”, Rīga, 2008

programmas projektu rezultātus un atskaites, var noteikt aptuveno projektu mērķauditorijas apjomu jeb to, cik mērķa grupu locekļu sasniegts vismaz. Proti, Pārejas programmas ietvaros, visticamāk, sasniegts vairāk katras konkrētās mērķa grupas locekļu. Informācija par mērķauditorijas apjomu apkopota tabulā Nr.1.

Tabula Nr.1

Mērķauditoriju uzskaitījums un to apjoms ES Pārejas programmā

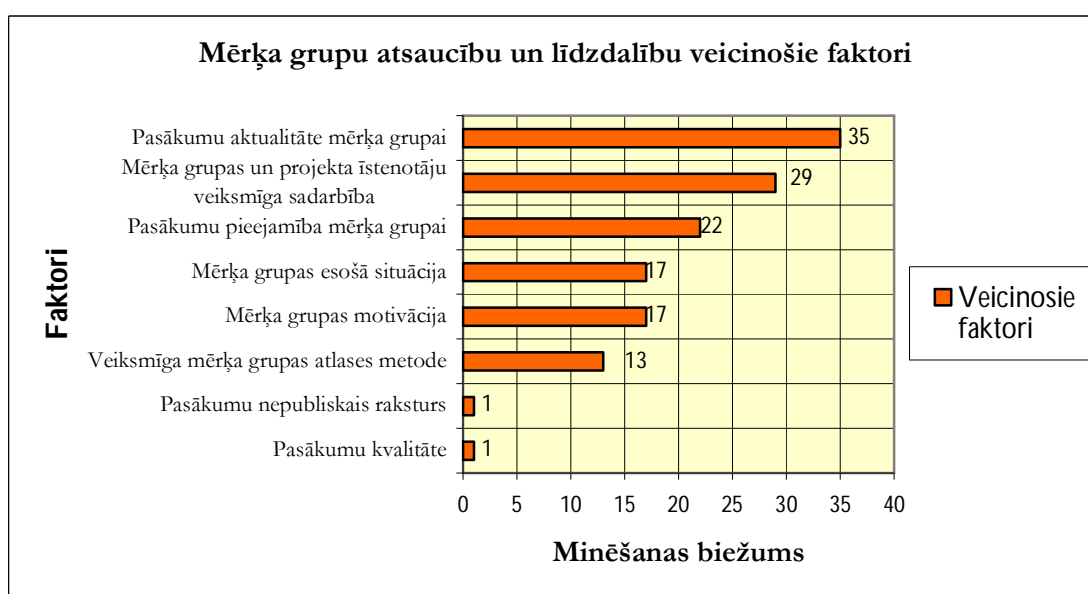
Nr.	Mērķauditorija	Tiesi sasniegtās mērķauditorijas skaits	Netiesi sasniegtās mērķauditorijas skaits
1.	Bērni, pusaudžu, jaunieši, skolēni – tajā skaitā arī mazākumtautību pārstāvji	5894	53200
2.	Bērnu, pusaudžu, jauniešu, skolēnu vecāki, ģimenes locekļi	50	2980
3.	Skolotāji, skolu administrāciju pārstāvji	873	2106
4.	Bibliotekāri, bibliotēku darbinieki	86	2050
5.	Pašvaldību kultūras speciālisti un kultūras aktīvisti	176	
6.	Pašdarbības kolektīvu vadītāji	150	
7.	Mazākumtautību biedrību vadītāji, mazākumtautību pārstāvji, nepilsoņi	5437	
8.	Invalīdu biedrību pārstāvji un cilvēki ar invaliditāti (tajā skaitā bērni un jaunieši, arī nedzirdīgie)	2986	
9.	Cilvēki ar garīgās attīstības traucējumiem		5050
10.	Sievietes, sieviešu NVO pārstāves	380	
11.	Citas NVO un to pārstāvji	209	1530
12.	Politiķi, politisko partiju pārstāvji, politikas veidotāji un lēmumu pieņēmēji	66	
13.	Pašvaldību, valsts institūciju darbinieki	150	
14.	Tiesnesi	9	
15.	Policijas darbinieki	44	4000
16.	Sociālie darbinieki	110	
17.	Aprūpes iestāžu speciālisti	104	
18.	Bāriņtiesu darbinieki	50	
19.	Dzimtsarakstu nodaļu darbinieki	50	
20.	Psihologi, psihoterapeiti	20	
21.	Garīdznieki	10	
22.	Uzņēmēji, darba devēji	40	
23.	Personas, kas sagatavotas kā dažādu sociālo jautājumu multiplikatori	117	
24.	Pētījumu dalībnieki – respondenti, fokusgrupu, diskusiju, eksprēsaptauju un tml. dalībnieki	4045	
25.	Citi (grūti identificējami) projektu dalībnieki, tajā skaitā dažādas minoritātes	4380	
26.	Sabiedrības locekļi (raidījumu skatītāji, koncertu, izstāžu		887450 +

	apmeklētāji un tml.) – nepietiekošās informācijas dēļ papildus neuzskaitot preses lasītāju, portālu un dažādu mājas lapu apmeklētāju, radio klausītāju un TV skatītāju skaitu.		
27.	Ārvalstu auditorija		2200
		Kopā:	25 436
			960 516+

Kopskaits: 985 952+

4.3. Mērķa grupu atsaucību un līdzdalību veicinošie faktori

Kā faktori, kas veicinājuši mērķa grupu pārstāvju atsaucību un līdzdalību, tika nosaukti 8 elementi. Zemāk redzamajā attēlā atspoguļots to minēšanas biežums 43 respondentu vidū.

5.att. Mērķa grupu atsaucību un līdzdalību veicinošie faktori

Kā redzams attēlā, visbiežāk minētais faktors, kas veicina mērķa grupu atsaucību un līdzdalību projektos, ir pasākumu aktualitāte mērķa grupai (minēts 35 reizes). Tam seko cits - veiksmīgas sadarbības starp mērķa grupu un projektu īstenotājiem – faktors, ko nosaukusi 29 respondenti. Par svarīgu faktoru mērķa grupu atsauces un līdzdalības veicināšanā respondentu vidū tiek uzskatīts pasākumu pieejamības aspekts (minēts 22 reizes).

Vienlīdz bieži nosaukti divi tādi faktori kā mērķa grupas esošā situācija un mērķa grupas motivācija (abi faktori katrs nosaukti 17 reizes). Par gandrīz tikpat nozīmīgu faktoru tiek uzskatīta veiksmīgas mērķa grupas atlases metodes izvēle (nosaukts 13 reizes).

Viens no respondentiem norādīja, ka mērķa grupu atsaucību un līdzdalību veicina kvalitatīvi noorganizēti pasākumi (minēts 1 reizi), kā arī pasākumu nepubliskais raksturs (minēts 1 reizi).

Analizējot mērķa grupu motivāciju, jāsecina, ka tā ļoti lielā mērā ir saistīta ar mērķa grupas esošo situāciju, kas, savukārt, nosaka projekta aktivitāšu un pasākumu aktualitāti. Mērķauditorijas ieinteresētību un motivāciju veicinošie faktori ļoti plaši analizēti jau šī ziņojuma sadaļā 3.1. (skat. 10.lappusi), tāpēc seil plašāk tiks analizēti tikai tie faktori un aspekti, kas nav aprakstīti iepriekš.

Aktualitāte atbilstoši mērķa grupas situācijai un mērķauditorijas motivācija

Nereti projekta un/vai tematiskas aktualitāti un līdz ar to arī mērķauditorijas motivāciju līdzdarboties nosaka **projekta produkta un/vai pakalpojuma formāts, kā arī konkrētā formāta nepieejamība mērķauditorijai**. Pārejas programmas projektu īstenotāji īpaši izcēla tādus formātus un pakalpojumu vai produktu formas, kā filmas DVD formātā, dažādi TV raidījumi, vasaras nometnes bērniem, inovatīvi materiāli, jaunas darba metodikas un pieejas, iespēja mērķauditorijai pašai noteikt aktuālo jautājumu (Izglītības attīstības centra projekta „Pilsoniskās līdzdalības iespējas daudz kultūru sabiedrībā: no zināšanām līdz darbībai” piemērs), iespēja saņemt apmācību noslēgumā sertifikātu, iespēja piedalīties aktivitātēs un pasākumos bez maksas, iespēja piedalīties nepubliskos, slēgtai vai noteiktai auditorijai domātos pasākumos un tml.

Mērķauditoriju motivē līdzdarboties arī tas, ka tai šāda iespēja ir reti, t.i., **projektu piedāvājums konkrētai mērķauditorijai ir mazs**. Par to liecina pretējs fakts, proti, mērķauditorijas, kuras ir ārkārtīgi noslogotas ar dažādo projektu un pasākumu piedāvājumu, lielākoties motivēt ir grūtāk.

Motivāciju iesaistīties un līdzdarboties nosaka arī **projekta tematikas unikalitāte un inovatīvais raksturs**, piemēram, meklējumi pēc jaunām metodēm un pieejām, kā arī iespēja konkrētai grupai (speciālistiem) sniegt citādi ļoti grūti pieejamu informāciju. Šādā kontekstā respondenti īpaši uzsvēra praktisko

zināšanu, sadzīvisku piemēru analīzes nozīmi un iespēju iegūt atbildes uz drosmīgiem jautājumiem, ko parasti neuzdod.

Viens no aspektiem, kas pozitīvi veicina mērķauditorijas motivāciju un līdzdalību, ir **organizācijas kapacitāte**, nodrošinot kvalitatīvu aktivitāšu norisi, piedāvājot plašu, augstas kvalitātes materiālu klāstu un piesaistot ekspertus. Šis aspekts īpaši būtisks ir tiem projektiem, kuru mērķauditorijas ir citas NVO ar mazāku vai zemu kapacitāti, kas novērtē spēcīgākas organizācijas, kas vieno mazākas NVO, klātesamību.

Visbeidzot, nozīmīgs aspekts ir **mērķa grupas neapmierinātība ar esošo situāciju un vēlme to mainīt**. Šis faktors ne tikai palīdzējis pētījumu veikšanai piesaistīt ieinteresētus respondentus, bet arī veicinājis labāku rezultātu sasniegšanu citu projektu ietvaros. Proti, šis faktors ir būtisks motivators tām mērķa grupām, kuras zina, ka par tām pastāv dažādi nepamatoti stereotipi vai ir dezinformācija. Piemēram, LGBT apvienības „Mozaīka” projekta gadījumā tas motivēja mērķauditoriju cīnīties par savām tiesībām uz vārda un pulcēšanās brīvību, bet vairāku invalīdu biedrību gadījumā tas motivēja mērķa grupas vēlmi aktualizēt vides pieejamības un tiesību uz mācīšanās un strādāšanas iespējām jautājumus. Gan abu iepriekšminēto, gan citu grupu gadījumā šis motivators pozitīvi veicina vēlmi ietekmēt savai mērķa grupai aktuālos valsts un pašvaldību lēmumus.

Veiksmīgi izvēlētas sadarbības un mērķa grupas atlasēšanas metodes

Detalizētāk paskaidrojot šo faktoru, Pārejas programmas projektu īstenotāji minēja tādas **mērķauditorijas piesaistīšanas un sadarbības metodes** kā (1) pašvaldību konkrēto sociālo jomu speciālistu piesaistīšana, kas zina mērķa grupu (sociālie darbinieki, psihologi, izglītības speciālisti un tml.), (2) projektu īstenotāju ciešas sadarbības un draudzīgu attiecību dibināšana, ar mērķi nodrošināt mērķauditorijas uzticēšanos (īpaši mazākumtautību gadījumā), (3) mērķu grupu specifikas un vajadzību iepriekšēja izpēte, (4) konkursa organizēšana (īpaši jauniešu auditorijas gadījumā), (5) pieredzes un iepriekšēju iestrāžu ar projekta mērķa grupas pārstāvjiem izmantošana, (6) iespējas došanas mērķa grupām izteikties, jautāt, diskutēt, aizstāvēt savu viedokli, kā arī mērķauditorijas viedokļa respektēšana un ņemšana vērā, sagatavojot rokasgrāmatas, metodikas un tml., (7)

mērķa grupai piemērotu mācīšanas metožu izvēle un izmantošana, (8) projektu īstenotāju līdzšinējo personīgo kontaktu izmantošana, kā arī (9) pētnieku profesionalitāte un iepriekšējās pieredzes izmantošana, izvēloties pareizākās metodes respondentu piesaistīšanai.

Pakalpojumu, aktivitāšu un informācijas pieejamības nodrošināšana

Analizējot aptaujas rezultātus, jāsecina, ka ārkārtīgi liela nozīme mērķauditorijas atsaucībā un līdzdalībā ir **projektu pakalpojumu un aktivitāšu pieejamībai**. Šī kontekstā tika minēti sekojoši aspekti: (1) mērķauditorijas sākotnējā aptauja par labāko aktivitāšu ieviešanas norises laiku un vietu, (2) pasākumu un aktivitāšu organizēšana mērķa grupai ērtā un viegli sasniedzamā vietā un laikā, piemēram, tuvāk dzīvesvietai, izglītības darbiniekiem skolu brīvlaikos **un tml.** (3) mērķa grupu informēšana dažādos kanālos par pakalpojumiem un aktivitātēm (informācija internetā, laikrakstos, mērķa grupas darba vai biežas atrašanās vietās, ar mērķa grupas tiešas sadarbības aģentu starpniecību, ar bibliotēku starpniecību **un tml.**), kā arī (4) pasākumu un aktivitāšu nodrošināšana reģionos, kur nav pieejamas konkrēto pasākumu alternatīvas

4.4. Mērķa grupu atsaucību un līdzdalību kavējošie faktori

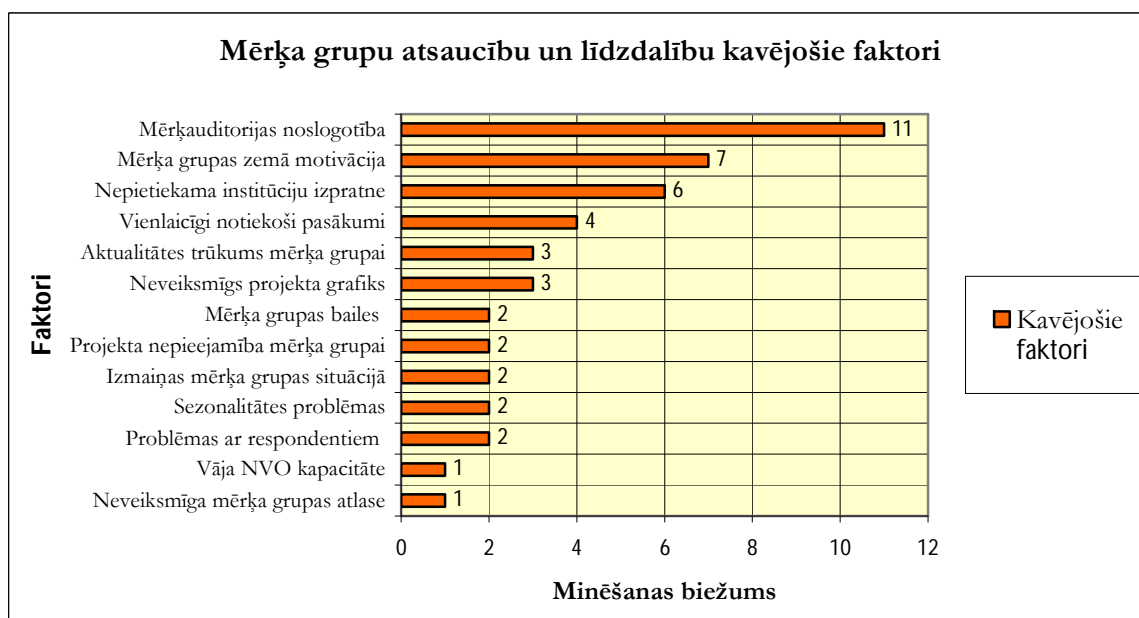
Negatīvo faktoru klāsts ir plašāks; pavisam minēti 13 dažādi elementi, kas kavējuši mērķa grupu atsaucību un līdzdalību. 14 respondenti atzinusi, ka projekta īstenošanu nekas nav kavējis.

Mērķa grupas noslogotība un zemā motivācija

Visbiežāk nosauktais faktors – mērķa grupas noslogotība – lielākoties sasaucās ar otru populārāko ietekmējošo faktoru – mērķa grupas zemo motivāciju, proti, motivācijas trūkumu gandrīz vienmēr nosaka arī mērķauditorijas noslogotība.

Ar **mērķa grupas noslogotību un zemo motivāciju** visbiežāk saskārās tie Pārejas programmas projekti, kuri strādāja ar tādām mērķa grupām, kā (1) kultūras darbinieki, kas bija aizņemti citās kultūras jomas aktivitātēs, (2) uzņēmēji un darba devēji, kas ir ārkārtīgi aizņemti, turklāt nav pieradusi **un parasti neuzticas**

bezmaksas pasākumiem, (3) tiesneši, kas piedalījās lietu izskatīšanās, kuras nebija iespējams pārceļt, (4) skolēni un jaunieši, kuriem ir augsta mācību slodze un kas bieži ir nodarbināti dažādās ārpuskolas aktivitātēs, kā arī īpaši Rīgas jaunieši, kam nereti ir dažādu projektu ietvaros sniegtās informācijas pārpilnība (5) skolotāji, kam ir lielas slodzes un kas ir nodarbināti ar dažādu jauniešu problēmu risināšanu, skolas pasākumu organizēšanu, pārbaudes darbu sagatavošanu un labošanu, gatavošanos stundām un ar dalību citos projektos vaiursos. Tāpat pedagogi nereti atsaka sadarbību vai nav ieinteresēti papildus aktivitātēs skolēniem, apzinoties jauniešu noslodzi. Visbeidzot tie bija projekti, kas strādāja ar (6) etnisko minoritāšu pārstāvjiem, kuri bija noslogotas dažādos savas kopienas vai biedrības pasākumos un papildus pienākumus nevēlējās uzņemt. Mērķa grupas noslogotības rezultātā augstāk minētās grupas bieži atteica savu dalību projektos.

6.att. Mērķa grupu atsauču un līdzdalību kavējošie faktori

Tāpat par noslogotību vai motivācijas trūkumu bieži liecina **institūciju un organizāciju neieinteresētība vai nevēlēšanās izprast projekta tematiku**. So faktoru novērtēšanas anketās kā problēmu minēja seši respondenti. Vairāki projektu īstenotāji secināja, ka dažkārt, piemēram, skolu vadības neaktīvās nostājas dēļ par dažādiem pasākumiem un aktivitātēm neuzzināja skolotāji vai skolēni. Tāpat daži respondenti saskārās ar organizāciju neizpratni par projekta tematiku, piemēram, Resursu centrs sievietēm „Marta” piedzīvoja pat kuriozu gadījumu, kad

reģionālo pasākumu organizatori dzimumu līdztiesības un sieviešu tiesību jautājumus bija traktējuši kā seksuālo minoritāšu jautājumu, līdz ar to neveicinot plašāku pasākuma apmeklētību.

Atsevišķi respondenti norādīja, ka mērķa grupas zemo motivāciju noteicamas, ka **projekta pasākumi mērķauditorijai nešķita aktuāli vai interesanti**. Pārejas programmas kontekstā to ietekmējuši tādi aspekti kā (1) mērķa grupu interese, iespēju un vajadzību nepietiekoša izpēte vai izpētes trūkums, (2) nepiemērota, mērķa grupai neinteresanta pasākuma formāta vai vietas izvēle, kā arī (3) mērķa grupas neizpratne par problēmas aktualitāti un potenciāli iegūstamajām iespējām (konkrētajā gadījumā – uzņēmēju un darba devēju iespējas nodarbināt darbinieces ar garīgās attīstības traucējumiem).

Laika plānošanas problēmjaudājumi

Atsevišķos gadījumos veiksmīgu mērķa grupu līdzdalību kavēja tas, ka **vienlaicīgi notika līdzīgas tematikas pasākumi**. Ar šādu problēmu saskārās projektu īstenotāji īpaši aktīvos reģionos, kur radās grūtības saskaņot projektā paredzētās aktivitātes ar citiem līdzīgas tematikas pasākumiem. Tā rezultātā, ja pasākumu norises laiki sakrita, projekta pasākumus nevarēja apmeklēt visi interesenti. Tāpat problēmas radās tiem projektiem, kuriem savas aktivitātes nācās saplānot īsākā laika periodā, nekās tas bija paredzēts iepriekš. Tā rezultātā, nereti projektu dalībniekiem radās grūtības piedalīties visos projekta pasākumos un nodarbībās.

Otrs problēmjaudājums laika plānošanas kontekstā bija **grūtības ievērot projektā plānoto aktivitāšu grafiku**, kas dažkārt negatīvi ietekmēja mērķa grupas līdzdalības iespējas. Šo faktoru noteica tādi aspekti kā neviendabīgā mērķa grupa un grūti saskaņojamie dažādu pašvaldību sabiedriskā transporta grafiki (konkrētajā gadījumā – katrs dalībnieks bija no savas pašvaldības), projekta uzsākšanas datuma nobīde, kā arī mērķa grupas noslogotība noteiktā laikā (konkrētajā gadījumā – skolēnu noslogotība mācību gada beigās).

Mērķa grupas bailes un pasākumu nepieejamība

Ar **mērķauditorijas bailēm** kā kavējošo faktoru, kas veicināja arī pasākumu nepieejamību, saskārās divi Pārejas programmas projekti. Pirmkārt, šī faktora ietekmi izjuta LGBT apvienības „Mozaīka” projekta īstenotāji, jo daudz LGBT kopienas pārstāvju ļoti baidās atklāt savu seksuālo orientāciju vai dzimuma identitāti, kā dēļ izvairījās piedalīties Draudzības dienu 2007 publiskajos pasākumos.

Otrkārt, ar šo aspektu saskārās projekta „Solis vienlīdzības virzienā” īstenotāji, secinot, ka cilvēki ar invaliditāti rūpējas par savu veselību un ļoti baidās saslimt, dodot priekšroku pasākumiem, kas nenotiek ziemas periodā.

Vistiešākajā mērā ar **projekta pasākumu nepieejamību** saskārās LGBT apvienības „Mozaīka” projekta īstenotāji, kad „policijas darbības rezultātā tika norobežots Vērmanes dārzs, kur notika gājiens – daudziem iziesana cauri policijas ķēdēm un protestētāju pūlim šķita pārāk nepārvarams šķērslis”.

Izmaiņas mērķa grupas situācijā

Izmaiņas mērķa grupas situācijā divos Pārejas programmas projektos noteica tādi aspekti kā (1) ekonomiskās situācijas izmaiņas valstī, kad projekta ietvaros sagatavots multiplikators pārcēlās uz dzīvi ārvalstīs, un (2) bērnu interešu nenoturība un nepastāvība, kā arī neprasme savienot daudzās ārpuskolas aktivitātes, kas liedza bērniem piedalīties aktivitātēs no projekta sākuma līdz beigām.

Neveiksmīgas mērķa grupas atlases metodes

Šo kavējošo faktoru var raksturot kā individuālu, jo ar to saskārās tikai viens respondents (projekts „Ieklausies, izproti, pieņem!”), kas situāciju atspoguļo sekojoši: „Sākotnēji izvēlētā **mērķauditorijas atlases metode nebija veiksmīga**. Informācijas ievietošana internetā nerasniedza paredzēto mērķauditorijas apmēru, tāpēc atsauce nebija augsta. Reaģējot uz radušos situāciju, atlases metode tika mainīta un izvēlētās mērķauditorijas pārstāvji tika uzrunāti personiski. Šāda pieeja bija laikietilpīgāka, taču rezultatīvāka”.

Problēmas ar respondentiem

Ar šo kavējošo faktoru saskārās Pārejas programmas projektu īstenotāji, kas pētījumu ietvaros veica aptaujas un diskusijas. Viens no aspektiem bija diskusiju potenciālo **dalībnieku negatīvā sociālā pieredze** par pētījumu rezultātu neizmantošanu un pētnieku ieteikumu neieviešanu praksē, kas kavēja respondentu līdzdalību diskusijās. Otrs aspekts bija **grūtības sameklēt respondentus atkārtotai aptaujai**.

Vāja NVO kapacitāte

Vienā no Pārejas programmas projektiem šis faktors **kavēja veiksmīgas un noturīgas sadarbības starp NVO veidošanos**. Proti, daļai no projektā iesaistītajām NVO nebija neviena algota darbinieka un nebija biroja, savukārt attiecīgās kontaktpersonas bija noslogotas un iesaistītas daudzās citās aktivitātēs. Tāpat šīs NVO dažkārt raksturoja šaurškatījums jeb izteikta interese tikai par savu mērķa grupu.

Sezonalitāte

Atsevišķi projektu īstenotāji saskārās ar **sezonalitātes problēmjaudājumiem**, kas negatīvi ietekmēja mērķa grupas iespējas līdzdarboties. Tā, piemēram, vienā projekta vasaras nometnes norisi traucēja sliktie laika apstākļi, kā rezultātā saslīma vairāki nometnes dalībnieki. Savukārt cita projekta ietvaros nebija ņemts vērā fakts, ka augusta mēnesis ir ogu laiks un līdz ar to arī čigānu tautības ģimeņu peļņas mēnesis. Tā rezultātā arī šī projekta vasaras nometnē piedalījās mazāks skaits dalībnieku, jo savu bērnu iesaistīšanos nometnē neatbalstīja daļa čigānu tautības vecāku.

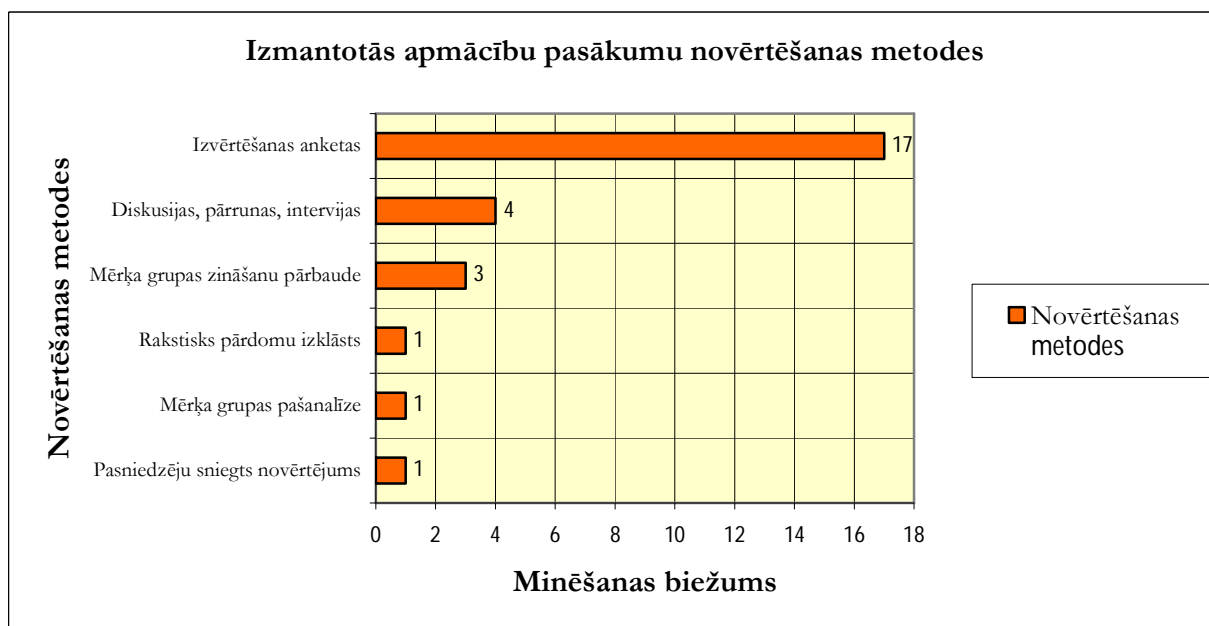
4.5. Mērķa grupu apmierinātības novērtēšanas metodes

Analizējot respondentu teikto novērtēšanas anketās, jāsecina, ka dažādas pasākumu novērtēšanas metodes tika izmantotas gandrīz visos projektos, izņemot atsevišķus projektus, kas veica pētījumus. Izmantoto novērtēšanas metožu klāsts ir plašs, gan izvērtējot tieši apmācību aktivitātes, gan cita rakstura aktivitātes un pasākumus. Arī šī ziņojuma ietvaros izvērtēšanas metodes tiks analizētas divās

grupās – apmācību aktivitātes un pasākumi un cita rakstura aktivitātes un pasākumi.

Apmācību aktivitāšu un pasākumu novērtēšanas metodes

Aktivitātes un pasākumi, kas saistīti ar mērķa grupu apmācību, tika realizēti apmēram pusē no Pārejas programmas projektiem. 7.attēlā atspoguļots izmantoto novērtēšanas metožu minēšanas biežums respondentu anketās. Jāpiebilst, ka atsevišķi projektu ieviesēji neizmantoja konkrētas novērtēšanas metodes, bet par mērķauditorijas apmierinātību secināja pēc pasākumu apmeklējuma apjoma, un analizējot mērķauditorijas vēlmi saņemt konsultācijas un piedalīties konkrētās organizācijas turpmākajos pasākumos.

7.att. Izmantotās apmācību pasākumu novērtēšanas metodes

Kā redzams 7.attēlā, visbiežāk izmantotā novērtēšanas metode ir **anketēšana** (pirms un pēc pasākuma) ar mērķi gan noskaidrot mērķa grupas gaidas, gan izvērtēt apmācību pasākumus. Novērtējuma anketās, piemēram, tika lūgts izvērtēt tādus aspektus kā apmācību saturs un lietderība, apmācību kvalitāte un metodika, lektoru darbs, vietas izvēle u.c. Pēc anketu aizpildīšanas projektu īstenotāji veica to apkopojumu un analīzi, izdarot secinājumus. Izvērtēšanas rezultātā apkopotie ierosinājumi tikuši izmantoti turpmāko apmācības pasākumu organizēšanā.

Kā novērtēšanas metodes tika izmantotas arī **diskusijas, pārrunas un intervijas**, kas projektu īstenotājiem palīdzēja niansēti apzināt dalībnieku viedokli. Šī metode viena projekta kontekstā tika izmantota arī projekta noslēguma pasākumā, kur par mācību kursa veiksmēm un neveiksmēm runāja un diskutēja kursu dalībnieki.

Trīs respondenti kā izvērtēšanas metodi minēja **mērķa grupas zināšanu pārbaudi** – gan testa veidā, gan izvērtējot mērķa grupas iegūto zināšanu rezultātā organizētos reģionālos aprobācijas seminārus.

Viens no projektiem kā novērtēšanas metodi izmantoja **pasniedzēju vērtējumu**, t.i., pēc apmācību pasākumiem pasniedzēji rakstiski sniedza savu vērtējumu gan par nodarbību norisi un mērķa grupas progresu, gan par mācību programmas kvalitāti un tās izmantošanas efektivitāti.

Kā novērtēšanas metode vienā no projektiem izmantota arī mērķa grupas – konkrētajā gadījumā multiplikatoru – **pašanalīze**, kas ļāva izzināt multiplikatoru vērtējumu par savu progresu.

Viens no projektiem apmācību pasākumu izvērtēšanai izmantoja **mērķa grupas rakstisku pārdomu izklāstu**, kas atklāja mērķauditorijas (jauniesu) attieksmi un izpratni par tematu, kā arī ļāva projekta īstenotājiem izvērtēt apmācību pasākumu organizatoriskos jautājumus.

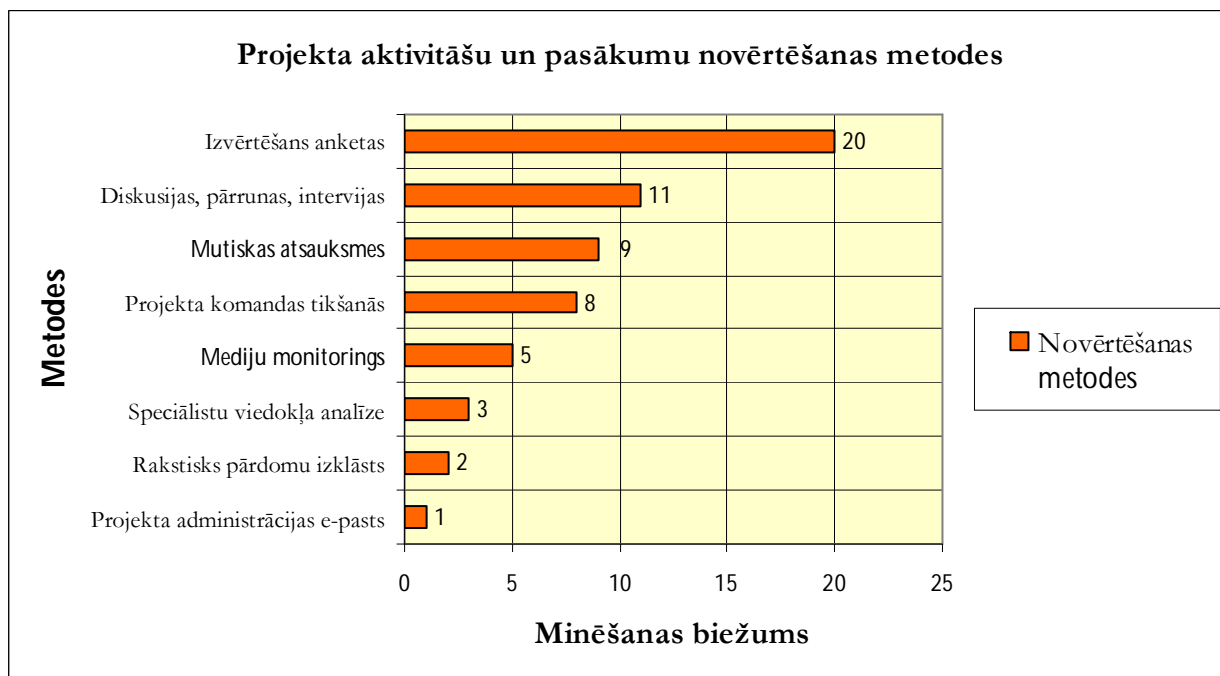
Citu aktivitāšu un pasākumu novērtēšanas metodes

Analizējot respondentu atbildes anketās, jāsecina, ka novērtēšanas metodes izmantotas gandrīz visos Pārejas programmas projektos, nereti kombinējot vairākas metodes. Daži projekti īstenoja īpašus projekta novērtēšanas pasākumus, bet asociācija „Papardes zieds” ieviesa un novērtēja projektu, izmantojot iekšējās kvalitātes vadības sistēmu.

Tāpat kā novērtējot apmācību pasākumus, arī citu projektu pasākumu un aktivitāšu novērtēšanai visbiežāk tikusi izmantota **anketēšana** (skat. 35.lappusi).

Otra populārākā novērtēšanas metode ir **diskusiju, pārrunu un interviju organizēšana**. Visbiežāk šis instruments tika realizēts, pēc konkrētā pasākuma dodot tā dalībniekiem iespēju dalīties iespaidos, **izteikties un savstarpēji pārrunāt** savu apmierinātību ar pasākumu un domas par projekta vai konkrētā pasākuma

rezultātiem. Jauniešu, skolēnu un bērnu mērķauditorijās vairākos projektos izmantota „saskarsmes apļa” metode, kas ļāva dalībniekiem izteikt savu viedokli, raksturot savas sajūtas, vērtēt savus individuālos un grupas kopīgos panākumus.

8.att. Izmantotās aktivitāšu un pasākumu novērtēšanas metodes

Kā trešā populārākā metode nosaukta **mutisku atsauksmju izziņāšana** pasākumu laikā vai pēc tiem. Šī metode īpaši tika izmantota plaši apmeklētu pasākumu ietvaros, kur visu apmeklētāju anketēšanas vai speciālu diskusiju un interviju metodes nevarēja tikt izmantota. Šādu novērtēšanas instrumentu izmantoja arī viens no projektiem, kas veica pētījumu, izziņot mērķa grupas atsauksmes par konkrētu pasākumu, kura organizēšanai tika izmantotas šajā projektā sagatavotās rekomendācijas. Mutisku atsauksmju izziņāšanu projektu ietvaros veikuši projekta darba grupas dalībnieki, un tās vēlāk pārrunātas darba grupu tikšanās laikā. Viens no projektiem mutisku atsauksmju iegūšanai izmantoja video priekšrocības, dalībnieku viedokļus filmējot.

Jāsecina, ka projektu ietvaros sasniegtie rezultāti pārrunāti arī **projekta komandas tikšanās** laikā. So tikšanās galvenais uzdevums bija sekot projekta attīstībai, ziņot par projektā paveikto, pārrunāt veiksmes un šķēršļus, izrunāt konkrētu pasākumu organizāciju, meklēt risinājums, veikt nepieciešamās izmaiņas un identificēt turpmākos uzdevumus. Ziņojumu sniedzēji, proti, konkrēto

aktivitāšu koordinatori prezentēja arī par pasākuma mērķa grupas un dalībnieku viedokli un atsauksmes.

Vairāki Pārejas programmas projekti par pasākumu un aktivitāšu kvalitāti izdarījuši secinājumus, balstoties uz **mediju monitoringa** datiem un medijos atspoguļotās informācijas, tajā skaitā komentāru un diskusiju satura. Mediju monitoringa ietvaros izmantota arī informācija par reitingiem – aptuveno iedzīvotāju skaitu, kas noskatījies konkrēto raidījumu.

Trīs respondenti minējuši, ka pasākumu, aktivitāšu un rokasgrāmatas izvērtēšanai lūguši **speciālistu un ekspertu viedokli**. Piemēram, asociācijas „Papardes zieds” bukletu izvērtēja gan pašas organizācijas, gan AIDS centra speciālisti, bet Resursu centra sievietēm „Marta” eksperti vērtēja politisko procesu ietekmēšanas, kas bija viens no projekta uzdevumiem, metodes. Savukārt Latvijas Lauksaimniecības universitātes projekta ietvaros izstrādāto rokasgrāmatu nodarbībās izvērtēja tolerances jautājumus apguvušie multiplikatori.

Aktivitāšu novērtēšanai izmantots arī **rakstiska pārdomu izklāsta instruments**. Viens no projektiem aicināja dalībniekus (bērnu un jauniešu mērķauditorija) sagatavot īpašas pozitīvo un negatīvo domu lapiņas, savukārt Talsu 2.vidusskolas projekta realizētāji izvēlējās ļoti inovatīvu un radošu metodi, kā izvērtēt projektā sasniegtos rezultātus, proti, jauniešu izpratnes par tolerances jautājumiem bagātināšanos. Projekta aktivitāšu izvērtējumam mērķa grupa savas pārdomas rakstīja esejas formātā, analizējot dažādu autoru teicienus, piemēram, Ursulas Le Gvinas teicienu „Es zinu, ka ir tikai viens patiess spēks, kas nozīmē vērtību. Un tas ir spēks nevis ņemt, bet pieņemt”.

Viens no projektiem atgriezeniskās saites ar mērķa grupu veicināšanai un mērķa grupas viedokļu izziņāšanai izmantoja **projekta administrācijas e-pastu**.

4.6. Mērķa grupu situācijas uzlabošanās ilgtermiņā un īstermiņā

Pārejas programmas projektu īstenotāji identificējuši dažādus aspektus, kas uzlabojuši mērķa grupu situāciju īstermiņā – projekta īstenošanas laikā un līdz 2 gadiem pēc tā, un kas uzlabos mērķa grupu situāciju ilgtermiņā – 3 līdz 10 gadu laikā pēc projekta realizācijas. Tabulā Nr.2 atspoguļota projektu īstenotāju sniegtā informācija par Pārejas programmas mērķa grupām.

Tabula Nr.2

ES Pārejas programmas mērķa grupu situācijas izmaiņas īstermiņā un ilgtermiņā

Nr.	Mērķauditorija	Ietekme īstermiņā	Ietekme ilgtermiņā
1.	Bērni, pusaudžu, jaunieši, skolēni – tajā skaitā arī mazākumtautību pārstāvji	<ul style="list-style-type: none"> • Veicināta jauniešu izpratne par tolerances, diskriminācijas, dažādības un pilsoniskās līdzdalības jautājumiem; • Veicināta jauniešu izpratne par projektu sagatavošanu un realizēšanu; • Veicināta jauniešu izpratne un informācijas pieejamība par cilvēkiem ar invaliditāti; • Veicināta sabiedrības izpratne par HIV inficētajiem; • Mazināta attiecību spriedze un bērnu un jauniešu prasme sadarboties multikulturālās grupās; • Veicinātas bērnu un jauniešu ar socializācijas problēmām komunikēšanas prasmes; • Veicināta bērnu interese izzināt savas ģimenes vēsturi, veicināta ģimenes kā vērtības apzināšanās; 	<ul style="list-style-type: none"> • Veicināta jauniešu izpratne par tolerances, diskriminācijas, dažādības un pilsoniskās līdzdalības jautājumiem; • Attīstītas un tiek izmantotas jauniešu prasmes sagatavot, piedalīties un realizēt iecietības tematikas projektus; • Veicināta jauniešu izpratne un informācijas pieejamība par cilvēkiem ar invaliditāti; • Veicināta sabiedrības izpratne par HIV inficētajiem; • Veicināta jauniešu izpratne un informācijas pieejamība par dažādām etniskajām grupām Latvijā; • Regulāri tiek realizēta pozitīvā potenciāla programma bērniem un jauniešiem darbam multikulturālās grupās; • Aktīvi apmeklē bibliotēkas; • Mazinās konfliktu, kas balstīts uz etnisko piederību,

		<p>grūgāstības traucējumi mīkstās</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reģinā informācijai par nodrošinājumu 	
12	<p>Politiskās partiju pārstāvji, politikas veidotāji, kā arī pieredzējuši, institūcijas</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pārlidzinātāji par pēdēt dskimnājas jātūnēm un rom bītu un pēnācān) • Pārlidzinātādu un informājas pēcānāla dskimnājas jōnā • Reģinā situājas testēšanas notē dskimnājas fermānā izpētē un pēcācānā; • Reģinā sēcībās trīs sēcībās noritōingā netolka • Reģinā informācijai par dskimnājas jātūnēm situājas un dskimnājas jātūnēm Latvijā 	<ul style="list-style-type: none"> • Reģinā mēsus ES dskimnājas jātūnēm Latvijā • Pārlidzinātāji par pēdēt dskimnājas jātūnēm likumam • Tiesābagānā rospitācānā dskimnājas notēšanas dskimnājas • Tiesābagānā rospitācānā dskimnājas jātūnēm situājas testēšanas notē dskimnājas fermānā izpētē un pēcācānā; • Tiesābagānā rospitācānā dskimnājas jātūnēm netolka • Tiesābagānā rospitācānā dskimnājas jātūnēm netolka • Tiesābagānā rospitācānā dskimnājas jātūnēm netolka
13	<p>Pārlidzinātāji, valsts institūciju darbināki</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pārlidzinātāji par pēdēt dskimnājas jātūnēm un rom bītu un pēnācānā, kā arī likum dskimnājas pārlidzinātāji • Pārlidzinātādu un informājas pēcānāla dskimnājas jōnā • Reģinā situājas testēšanas notē dskimnājas fermānā izpētē un pēcācānā; • Pārlidzinātāji par pēdēt dskimnājas jātūnēm netolka 	<ul style="list-style-type: none"> • Tiesābagānā rospitācānā dskimnājas jātūnēm situājas testēšanas notē dskimnājas fermānā izpētē un pēcācānā; • Pārlidzinātāji par pēdēt dskimnājas jātūnēm netolka
14	<p>Tiesā</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pārlidzinātāji par pēdēt dskimnājas jātūnēm un rom bītu un pēnācānā) 	<ul style="list-style-type: none"> • Tiesābagānā rospitācānā dskimnājas jātūnēm netolka

5. Inovācijas projektos

Lai gan inovācijas nav Pārejas programmas pamatprincips, tām ir ārkārtīgi liela loma konkurētspējas un izaugsmes veicināšanā. Šī iemesla dēļ projektu īstenotāji tika aicināti nosaukt projektu ietvaros izmantotās vai ieviestās inovācijas, lai identificētu to klātesamības apjomu ES Pārejas programmā.

Inovatīvi mērķauditorijas iesaistīšanas un apmācību instrumenti

Visbiežāk projektu īstenotāji, ieviešot aktivitātes, izmantojuši inovatīvus – kopumā vai konkrētajai mērķa grupai – instrumentus, kā projekta aktivitātēm piesaistīt mērķauditoriju vai kā tai sniegt jaunas zināšanas.

Meistarklases pedagogiem kā apmācību metode, kas dod iespēju skolotājiem praktiski ieskatīties citu pedagogu darbā un kā skolēniem izbaudīt pedagoģisko meistarību un konkrētās jaunās darba pieejas efektivitāti. Jāatzīmē, ka meistarklases kā apmācību metode tieši pedagogu auditorijai Latvijā tiek izmantota ārkārtīgi reti; biežāk šai mērķa grupai tiek piedāvāti semināri, kursi, konferences un tml.

Talantu festivāli bērniem un jauniešiem no mazturīgām mazākumtautību ģimenēm. Bieži dažādi pasākumi bērniem un jauniešiem ir vērsti tieši uz talantīgiem bērniem un viņu ģimenēm, kas savas atvases var finansiāli atbalstīt. Talantu festivālu organizēšana mazturīgu mazākumtautību ģimeņu bērniem (tajā skaitā romu kopienas pārstāvjiem) kā mērķauditorijas iesaistīšanas un līdzdarbošanās mehānisms uzskatāms par unikālu un inovatīvu instrumentu.

Radošu aktivitāšu izmantošana cilvēku ar invaliditāti mērķa grupas piesaistīšanai. Sis instruments tika izmantots vairākos projektos, ļaujot mērķauditorijai sagatavot dažāda formāta mākslas darbus, organizējot mākslas darbu izstādes, iestudējot teātra izrādi un tml., kas invalīdu mērķauditorijai īpaši reģionos ir oriģināla iespēja.

Jauniesu sagatavoti pilsoniskās līdzdalības projekti. Sis instruments ļāva jauniešiem no visiem reģioniem apgūt projektu sagatavošanas prasmes, dzīvē īstenot pašvaldības līmenī nozīmīgus projektus un aktualizēt pilsoniskās līdzdalības

jautājumus caur praktisku darbību. Proti, projekta „Pilsoniskās līdzdalības iespējas daudz kultūru sabiedrībā: no zināšanām līdz darbībai” novitāte bija nevis gatava produkta – konkrētu, iepriekš izplānoto aktivitāšu un pasākumu - piedāvāšana mērķauditorijai, bet gan aicinājums pašiem jauniešiem nākt klajā ar pilsoniskās līdzdalības projekta idejām un pašiem tām pilnā mērā realizēt.

Mērķauditorijas līdzatbildības aktualizēšana. Šāds instruments ļāvis nodrošināt daudz aktīvāku policijas darbinieku iesaistīšanos naida noziegumu identificēšanas un izmeklēšanas brošūras sagatavošanā, kas policijas darbinieku mērķa grupai uzliek līdzatbildību materiālu izmantot dzīvē un tādējādi aktīvi risināt naida noziegumu problēmu Latvijā.

Tāpat šis instruments izmantots projektā „Solis vienlīdzības virzienā”, kur cilvēki ar invaliditāti iesaistījušies īpašā darba grupā. Tās ietvaros plānots ietekmēt domes lēmumus un aizstāvē invalīdu tiesības un intereses, izstrādājot īpašu rīcības plānu un sekojot līdzī tā izpildei.

Organizācijas kapacitātes celšana caur kristīgo konfesiju vienošanu. Ļoti radošu ideju savā projektā „Sakrālā telpa Latvijā” realizēja Liepājas muzejs, savas kapacitātes, atpazīstamības un popularitātes celšanai, izvēloties Liepājas kristīgo konfesiju mērķauditoriju. Organizējot dažādus pasākumus šai mērķauditorijai un saistībā ar kristīgajām konfesijām, Liepājas muzejs kļuvis par mērķauditorijas tikšanās un dažādu kultūras pasākumu norises vietu.

Bibliotēku kapacitātes celšana caur lasīšanas stratēģiju un kritiskās domāšanas attīstīšanas pieejas izmantošanu. Projekta „Skolu bibliotēkas – kultūru dialoga veicinātājas” ietvaros Latvijas skolu bibliotēkas ne tikai kļuvušas aktīvākas lasīšanas veicināšanas un lasītāju piesaistes jomās, bet ir arī dažādu kultūru un dažādu paaudžu pārstāvju tikšanās vietas – kultūras centri, kas organizē šīm mērķa grupām dažādus starpkultūru pasākumus.

Inovatīvas pieejas valsts svētku organizēšanā. Projekta „Valsts svētki un to svinēšana sabiedrības vienotībai” rezultāti un jaunās pieejas svētku organizēšanā lieliski atspoguļojās valsts deviņdesmit gades svinībās, kas tika izmantotas tādas inovācijas kā gaismas efekti, svētku svinēšana ar valsts galveno amatpersonu piedalīšanos visos reģionos, militārās parādes/demonstrējumi visos

reģionos, svētku dalībnieku daudzveidīgās iespējas aktīvai līdzdalībai, mediju satura pozitīvas izmaiņas un tml.

Jaunu mērķauditoriju sasniegšana

Sis instruments – **jaunu, līdz šim neuzrunātu mērķauditoriju sasniegšana** - izmantots vienā no Pārejas programmas projektiem, proti, Latvijas Nedzirdīgo savienības projektā „Mūsu iespējas – mūsu nākotne”, kas uzrunājis Latvijas nedzirdīgos mazākumtautību pārstāvjus un nepilsoņus. Šis mērķauditorijas līdz šim tika sasniegtas pastarpināti, tāpēc īpašu aktivitāšu un pasākumu piedāvāšana Latvijas nedzirdīgajiem mazākumtautību pārstāvjiem un nepilsoņiem uzskatāma par inovatīvu pieeju.

Jauni mācību instrumenti un metodoloģijas

Pārejas programmā sagatavotas un/vai ieviestas vairākas jaunas apmācību programmas, jaunas metodoloģijas un instrumentāriji, kā arī jauni mācību metodiskie līdzekļi un rokasgrāmatas. To starpā, piemēram, ir (1) pētījuma **metodoloģija un instrumentārijs** ārējās migrācijas ietekmes uz etniskajām attiecībām Latvijā izpētei, (2) metodoloģija un instrumentārijs inovatīvu pieeju etniskās iecietības un neiecietības izpētē, (3) metodoloģija, lai veiktu situācijas monitoringu pretdiskriminācijas jomā, (4) **jauns mācību līdzeklis** dzimtās valodas apguvei bērniem un jauniešiem, kuriem ir vājas latviešu literārās valodas zināšanas, (5) teorijā un praksē balstītas **rokasgrāmatas un metodiskie materiāli** mācību stundu un lekciju par toleranci sagatavosšanai, (6) Latvijā adaptēta **mācību programma** multiplikatoru izglītošanai starpkultūru izglītības jomā, (7) mācību un aktivitāšu programma jauniešiem „Līderu skola” patriotisma un pilsoniskās līdzdalības jautājumu aktualizēšanai, (8) mācību programma NVO par cilvēku ar garīgās attīstības traucējumiem interešu aizstāvībai, (9) **jauns mācību materiāls video un komiksa formātā** bērniem un jauniešiem par savstarpējas cieņas un iecietīgas skolas vides veidošanas jautājumiem, un citi materiāli.

Jauni informācijas avoti

Viens no inovatīvākajiem Pārejas programmas projektu aspektiem ir jaunu informācijas avotu pieejamības veicināšana. Starp tiem jānosauc tādi, kā (1) **pret-diskriminācijas datu bāze**, kas ir pirmā šāda veida aktuālās informācijas kopa Latvijā. Tā būs būtisks avots darbības nodrošināšanai diskriminācijas novēršanas jomā. (2) Rēzeknes rajona informatīvā portāla un **e-avīzes izveide**, kas nodrosina sabiedrības, kam ir pieejams internets, informētību par pagastos notiekošo gan latviešu, gan krievu valodās, (3) čigānu bērnu ansambļa „Bagan Roma” **mūzikas disks**, kas sniedz ieskatu čigānu mūzikā, (4) raidījumu **„Etnosi.Tolerance.lv” DVD diski**, kas aizpilda informatīvo tukšumu par mazākumtautību kultūras mantojumu un aktivitātēm Latvijā, (5) **mediatēka un atvārtā telpa** Karostā, kuru ietvaros ir elektroniska datu bāze un kur jebkuram interesentam ir pieeja plašam dažādu formātu materiālu klāstam, (6) **datorspēle „Uzcel Gaismas pili!”** latviešu, angļu un krievu valodās, kas bērnus interesantā un saistošā veidā iepazīstina ar latviešu kultūras vērtībām, Dainu skapi, dažādiem literārajiem tēliem un rakstniekiem.

Lai arī inovāciju klātesamības nodrošināšana nebija Pārejas programmas projektu īstenotāju uzdevums, programmas ietvaros sagatavots, ieviests un realizēts daudz dažādu inovatīvu pieeju, inovatīvu materiālu un sasniegtas jaunas, iepriekš atsevišķi neidentificētas mērķauditorijas. Inovāciju ieviešanai izmantota gan Latvijas, gan ārvalstu pieredze, kas lielākoties aizgūta no starpvalstu sadarbības citu projektu ietvaros.

6. Labās prakses piemēri un veiksmīgākie rezultāti

Šī ziņojuma ietvaros labās prakses piemēri un veiksmīgākie rezultāti identificēti, balstoties un Pārejas programmas projektu īstenotāju pašvērtējumu un pašanalīzi par labākajiem produktiem un sekmīgākajām aktivitātēm un pasākumiem.

6.1. Labās prakses piemēri un to idejas avoti

Pārejas programmas labās prakses piemēri un ideju avoti šo piemēru ieviesanai, kurus novērtēšanas anketās identificējuši projektu īstenotāji, apkopoti tabulā Nr.3

Tabula Nr.3

ES Pārejas programmas labās prakses piemēri un veiksmīgākie rezultāti

Nr.	Projekts*	Labās prakses piemēri	Idejas avots
1.	Datorspēles „Uzcel Gaismas pili!” pieejamības nodrošināšana krievu un angļu valodā	<ul style="list-style-type: none"> Latvijas līdz šim lielākā un oriģinālākā datorspēle bērniem, kas pieejama ne tikai latviešu, bet projektā adaptēta arī krievu un angļu valodās. 	Pasu pieredze, veidojot spēli latviešu valodā.
2.	Mūsu stāsti – medijs un atvērta telpa	<ul style="list-style-type: none"> Atvērtās telpas koncepts – kas nodrošina plasu informācijas pieejamību jebkuram interesentam un kas iekļauts Liepājas kultūrpolitikas stratēģijā; Mediatēkas koncepts – dažāda formāta materiālu datu bāze; Radio raidījumi par cilvēku pieredzēm; Grāmata „Karostas stāsti” par Karostas iedzīvotājiem un pieredzēm. 	Starpvalstu sadarbība. Jauno mediju mākslas un komunikācijas pasaule. Francijas kultūras centra pieredze un citi projekti.
3.	Etnosi.Tolerance.lv	<ul style="list-style-type: none"> Uz savstarpēju uzticēšanos balstīts attiecību veidošanas modelis ar cittautiešu pārstāvjiem; DVD „Etnosi.Tolerance.lv”, kas 5 stundu materiālā apkopo informāciju par Latvijā dzīvojošo mazākumtautību kultūru – vienīgā kultūrvēsturiskā šī laika liecība audiovizuālā formātā Latvijā. 	Pasu pieredze un iepriekšēji labās prakses piemēri.
4.	„Krāsainās pasaules” – Limbazu rajona latviešu un mazākumtautību kultūru dialoga veicināšana	<ul style="list-style-type: none"> Čigānu mūzikas diski un tautasdziesmu krājums; Lībiešu tautībai veltītas koncertprogrammas izveide; Sienas kalendāra, galda spēles, filmas izveide mazākumtautību kultūru popularizēšanai; Dažādu tautību radošā nometne bērniem. 	Pasu pieredze un iepriekšēji labās prakses piemēri.
5.	Lai labais pielīp!	<ul style="list-style-type: none"> Skolēnu aktīva iesaistīšana projekta aktivitātēs; 	Pasu pieredze un

		<ul style="list-style-type: none"> • Mācību komikss un videomateriāls „Labais ir labāks nekā ļaunais”; • Skolēnu radošo darbu apkopošana un izstādes; • Projekta rezultātu pieejamība elektroniski. 	iepriekšēji labās prakses piemēri.
6.	Vietējo plašsaziņas līdzekļu tīkla attīstība integrācijas veicināšanai	<ul style="list-style-type: none"> • E-avīžu pieejamības nodrošināšana. 	Maltas pagasta avīzes pieejamība internetā.
7.	Diskriminācijas novēršanas padziļināšana Latvijā	<ul style="list-style-type: none"> • Materiāls „Situācijas testēšana” – palīdz veikt situācijas monitoringu pret-diskriminācijas jomā; • Pret-diskriminācijas datu bāze; • Tiesnešu semināra mācību materiāli, iztulkots konkrētas lietas spriedums; • Materiāli par Latvijas un ārvalstu materiāli pret-diskriminācijas jautājumos; • Stratēģija NVO tīkla izveidei ar mērķi atbalstīt diskriminācijas upurus; • Brošūra ar informāciju par NVO, kas sniedz atbalstu diskriminācijas gadījumos; • Novērtēšanas eksperta atzinums par īstenoto Pārejas programmas projektu. 	Ziemeļriijas un citu ārvalstu NVO pieredze, mācību vizītes. Pret-diskriminācijas datu bāzes pamatā ir DADEL datu bāzes struktūra.
8.	Mācāmie saprast un atbalstīt	<ul style="list-style-type: none"> • Mācību līdzeklis bērniem dzimtās valodas apguvei ar vājam literārās valodas prasmēm. 	Savstarpējas pieredzes apmaiņa, zinātniskās konsultantes ieteikumi, skolēnu ieteikumi un vērtējumi.
9.	Cilvēku ar garīgās attīstības traucējumiem seksuālā un reproduktīvā veselība – tabu?	<ul style="list-style-type: none"> • Tālākizglītības programma „Vai es drikstu mīlēt?”; • Mācību programma NVO „No sāpes līdz politiskam lēmumam”; • Bukleti vieglajā valodā „Aleksis”, „Ieva”; • Projekta avīze. 	Pasu pieredze un iepriekšēji labās prakses piemēri.
10.	Pilsonība – mana atbildība, tiesības un iespējas	<ul style="list-style-type: none"> • Līderu skola, kur jaunieši sagatavoti arī kā multiplikatori; • Patriotisku plakātu izveide; • Jauniešu eseju krājums „Mans Latvijas pilsonis”. 	Pasu pieredze un iepriekšēji labās prakses piemēri, citu projektu īstenotāju pieredze.
11.	Iecietības kultūra Latvijas vidē	<ul style="list-style-type: none"> • Multiplikatoru darba labo piemēru buklets „Iecietības kultūra Latvijas vidē: projekta pieredzes materiāli”. 	Ārvalstu partneru pieredze.
12.	Ieklausies, izproti, pieņem!	<ul style="list-style-type: none"> • Multiplikatoru sagatavošana diskriminācijas un neiecietības izskaušanas jautājumos; • Mācību programma „Neiecietības un diskriminācijas izskausana”; • Metodiskais materiāls „Skatiens bez brillēm” arī CD formātā. 	Pašu un sadarbības partneru pieredze.
13.	Mūsu iespējas – mūsu nākotne	<ul style="list-style-type: none"> • Metodiskie materiāli par etnisko integrāciju; • Izdales materiāli par Latviju un pilsonības iegūšanu nedzirdīgajiem cittautiešiem un nepilsoņiem; 	Pašu gūtā pieredze projektos „Mēs – sabiedrības daļa 1”,

		<ul style="list-style-type: none"> • Programma „Latviešu zīmju valoda mazākumtautību nedzirdīgajiem”; • Raidījumi TV mazākumtautību nedzirdīgajiem; • LNS mājas lapa krievu valodā; • Starplikas un ielikumi laikrakstos; • Mazākumtautību nedzirdīgo iedzīvotāju konsultatīvā padome. 	„Mēs – sabiedrības daļa 2”.
14.	Sabiedrības etniskās iecietības monitoringa metodikas izveide	<ul style="list-style-type: none"> • Sabiedrības etniskās iecietības monitoringa metodikas izveide. 	Latvijas un ārvalstu pieredze.
15.	Migrācijas ietekme uz etniskajām attiecībām Latvijā	<ul style="list-style-type: none"> • Pētījuma metodoloģijas un instrumentārija izstrāde. 	Latvijas un ārvalstu pieredze.
16.	Naida noziegumu un neiecietības izpausmju mazināšana Latvijā	<ul style="list-style-type: none"> • Materiāls policijas darbiniekiem par naida noziegumiem. 	Zviedrijas policijas un Vācijas NVO pieredze.
17.	Solis vienlīdzības virzienā	<ul style="list-style-type: none"> • Daugavpils invalīdu NVO portāla izveide; • Akcijas „Solis vienlīdzības virzienā” rīkošana – forums, vides pieejamības izvērtēšana, videosizeta izveide); • Ceļojošās izstādes „Līdzāspastāvēšana”. 	Apvienības „Apeirons” materiāli.
18.	Mūzika, kas vieno	<ul style="list-style-type: none"> • Jaunu formātu izmantošana – mūzikas lektoriji, almanaha izdošana, dejas uz ielām un tml. 	Pasu pieredze un iepriekšēji labās prakses piemēri.
19.	Sakrālā telpa Latvijā	<ul style="list-style-type: none"> • Dažādu konfesiju jauniešu tikšanās ar mācītājiem; • Kristīgo draudžu svētdienas skolas sarīkojums; • Muzejpedagoģijas programma; • Mācītāju tērpu lielizstāde; • Garīgās mūzikas koncerti. 	Pasu pieredze.
20.	Es esmu starp jums	<ul style="list-style-type: none"> • Jauniesu forums; • Jauniešu atziņu krājums „Es esmu starp jums”. 	Pašu un ārvalstu partneru pieredze.
21.	Pilsoniskās līdzdalības iespējas daudz-kultūru sabiedrībā: no zināšanām līdz darbībai	<ul style="list-style-type: none"> • Atbalsta materiāls multiplikatoriem pilsoniskās izglītības īstenošanai vietējās kopienās; • Projekta pieredzes materiāls. 	Pasu un starptautiskās sadarbības pieredze.
22.	Jauniešu izglītojošā vasaras skola „Ieklausies...”	<ul style="list-style-type: none"> • Izglītojošā vasaras nometne jauniešiem. 	Pasu pieredze.
23.	Akcija „Atvērtā skatuve – atvērtā sirds”	<ul style="list-style-type: none"> • Teātra izrādes ar cilvēku ar īpašām vajadzībām dalību. 	Mākslas festivāls Francijā.
24.	Sapratne caur radosu darbu	<ul style="list-style-type: none"> • Radošu formātu izmantošana aktivitātēm ar mērķi piesaistīt mērķauditoriju – cilvēkus ar invaliditāti. 	Pasu pieredze un starptautisks festivāls „Solis”.
25.	Valsts svētki un to svinēšana sabied-	<ul style="list-style-type: none"> • Pētījuma rezultātā sagatavotas rekomendācijas veiksmīgākai valsts svētku organizēšanai. 	Pašu un ārvalstu pieredze.

	rības vienotībai		
26.	Sabiedrības saskaņas veicināšana Ventspils pilsētā	<ul style="list-style-type: none"> • Talantu vakari, festivāls un nometne dažādu tautību bērniem. 	Pasu pieredze.
27.	Pedagogs – daudzveidīgas, pilsoniski humānas sabiedrības veidotājs	<ul style="list-style-type: none"> • Meistarklases pedagogiem; • Pieredzes materiāls latviešu un krievu valodās; • Videofilmas; • Atvērto durvju dienas skolās. 	Ārvalstu pieredze, vasaras nometnes „Avotēni”.
28.	Dokumentāla filma par Latvijas krievu folkloras pētnieku Sergeju Oļenkinu	<ul style="list-style-type: none"> • Uz savstarpēju uzticēšanos balstīts attiecību veidošanas modelis ar cittautiešu pārstāvjiem; • Dokumentāla filma par Latvijas krievu folkloras pētnieku Sergeju Oļenkinu – DVD formātā. 	Pasu pieredze un iepriekšēji labās prakses piemēri.
29.	Dažādības integrācija publiskajā telpā un darba vietā	<ul style="list-style-type: none"> • Sadarbība ar uzņēmējiem. 	Pasu pieredze.
30.	Kultūras pieejamība sociāli diskriminācijai un neiecietībai pakļauto grupu vidū Cēsu rajonā	<ul style="list-style-type: none"> • Kultūras pieejamība sociāli diskriminācijai un neiecietībai pakļauto grupu vidū Cēsu rajonā – pētījuma rezultāti. 	Pasu pieredze.
31.	Vienoti atšķirībās!	<ul style="list-style-type: none"> • Mērķauditorijas – bērnu – vajadzību un interešu izziņošana un analīze; • TV raidījums un materiāls bērniem un ģimenēm par neiecietības jautājumiem. 	Pasu pieredze un iepriekšēji labās prakses piemēri.
32.	Iepazīšim mazākumtautības Kandavas novadā	<ul style="list-style-type: none"> • Mērķauditorijas piesaistīšanas metodes. 	Pasu pieredze.
33.	Draudzības dienas 2007	<ul style="list-style-type: none"> • Organizācijas sadarbība ar policiju; • Politiskā diskusija ar partiju pārstāvjiem; • Vides reklāma un pastkaršu akcija. 	Zviedrijas, Stokholmas partneru pieredze.
34.	Manas un Tavas pagātnes pēdas	<ul style="list-style-type: none"> • Vasaras nometne bērniem no mazturīgām ģimenēm 	Pašu un sadarbības partneru pieredze.
35.	Neizmanto, nebaudies, bet palīdz!	<ul style="list-style-type: none"> • Sadarbība ar uzņēmējiem personu ar garīgās attīstības traucējumiem iesaistīšanai darba tirgū; • TV raidījumi; • Sienas kalendāra sagatavošana. 	Ar tematu saistīto NVO un Rīgas pilsētas pieredze.
36.	HIV+ mūsdienu dzīves realitāte	<ul style="list-style-type: none"> • Buklets par HIV un HIV inficēto tiesībām un pienākumiem. 	IZM un UNDP projekts.
37.	Kultūru saskarsmes punkti Vidzemē	<ul style="list-style-type: none"> • Vasaras nometne un apgleznošanas akcija bērniem un jauniešiem; • Pasākumi vietējo pašvaldību iedzīvotājiem un dažādu kultūru pārstāvjiem; • Apmācības integrācijas projektu vadīšanā un studiju vizītes. 	Pasu pieredze.
38.	Sargā sevi, sargā māsas	<ul style="list-style-type: none"> • Stratēģisko dienu semināri Resursu centra darbiniekiem un brīvprātīgajiem; • Ekspertu darbs ar ierēdņiem, lēmumu pieņēmējiem, sieviešu organizācijām; 	EQUAL projekts „Atvērtu darba tirgu sievietēm”.

		<ul style="list-style-type: none"> • Dzimumu līdztiesības politikas ekspertu darbs. 	
39.	Neiecietības un diskriminācijas novēršana pret bērniem ar fiziskās un intelektuālās attīstības traucējumiem Daugavpils rajona skolās.	<ul style="list-style-type: none"> • Video filmas izveide; • Multiplikatoru rokasgrāmatas sagatavošana. 	Apvienības „Apeirons” materiāli.
40.	Skolu bibliotēkas – kultūru dialoga veicinātājas	<ul style="list-style-type: none"> • Skolu bibliotēku sadarbības tīklu izveide – bibliotēkas kā centri kultūras dialoga veicināšanai; • Tālākizglītības programma „Lasīšanas stratēģijas kultūru dialoga veicināšanai”. 	Pasu pieredze un iepriekšēji labās prakses piemēri. Ārvalstu pieredze.

* No projektiem, kas tabulā nav iekļauti, netika saņemta informācija vai tie nenorādīja uz konkrētiem projekta labās prakses piemēriem un veiksmīgākajiem rezultātiem.

Analizējot nosaukto labās prakses piemēru apjomu, jāsecina, ka tādi bijusi gandrīz katrā Pārejas programmas projektā. Tas, ka projektu īstenotāji lepojas un augstu vērtē sasniegtos rezultātus, kurus identificē kā veiksmes stāstus, iespējams, liecina par vēlmi un gatavību tajos dalīties ar citiem konkrētās nozares speciālistiem, ekspertiem un aktīvistiem. Šeit gan jāatzīmē viena Pārejas programmas projekta īstenotāja piebilde, ka „pateicoties SIF mājas lapā izvietotajiem materiāliem, bija iespēja tos apskatīt. Jāsaka, ka uztrauc atsevišķu projektu radīto materiālu zemā kvalitāte un līdz ar to arī pielietojamība”.

Daudzos projektos nozīmīga loma bijusi informācijas avotam, no kura aizgūta ideja labās prakses piemēram vai noteiktam veiksmīgajam rezultātam. Visbiežāk minēta pašu pieredze strādājot iepriekš un realizējot citus projektus, kuros aizsāktas labo praksi un veiksmes stāstu idejas. Ļoti svarīga loma tiek piešķirta dažādām nacionāla un starptautiska līmeņa partnerībām. Citu labo praksi informācijas avoti bijuši dažādi materiāli, no metnēs un forumos gūtā pieredze, konsultācijas un diskusijas ar speciālistiem, mērķa grupu vajadzību un ieteikumu izvērtēšana un citi.

6.2. Labās prakses piemēru pēctecības nodrošināšana

Analizējot Pārejas programmas projektu īstenotāju sniegto informāciju par projekta rezultātu un labās prakses piemēru pēctecības jeb ilgtspējas

nodrošināšanu, jāsecina, ka gandrīz visi projektu ieviesēji lielākā vai mazākā mērā plāno arī pēc projekta noslēgšanās turpināt iesāktās aktivitātes un idejas.

Veiksmīgāko rezultātu un labās prakses piemēru pēctecības nodrošināšanai tiek un tiks izmantoti vairāki instrumenti un/vai metodes.

Informācijas par projektu un tā rezultātiem pieejamības nodrošināšana

Šī uzdevuma nodrošināšanai tiek izmantoti tādi instrumenti kā, piemēram, informācijas par projektu un tā rezultātiem pieejamības nodrošināšana ar **ieviesējorganizāciju mājas lapu palīdzību**, kurās tiek gan ievietota informācija un materiāli, gan nodrošināta diskusiju iespēja. Šim nolūkam tiek izmantotas arī projektu laikā izveidotās mājas lapas, kas kalpo kā ilgtspējīgs informācijas apmaiņas līdzeklis.

Kā otrs instruments informācijas pieejamības nodrošināšanai tiek izmantota projektu materiālu ievietošana **ieviesējorganizāciju bibliotēkās**, no kurām materiāli pēc pieprasījuma pieejami ikvienam interesentam.

Līdzīgi - kā instruments informācijas pieejamības nodrošināšanai - tiek izmantota projektu **materiālu ievietošana publiskās bibliotēkās, materiālu nodošana grāmatnīcām un tūrisma birojiem, kā arī materiālu dāvinājumi dažādām organizācijām, piemēram, mazākumtautību biedrībām un NVO.**

Aktīva dalīšanās pieredzē un zināšanās

Informācijas par projektu un tā rezultātiem prezentēšana un nodošana dažādu konferenču, semināru un līdzīgu pieredzes apmaiņas pasākumu ietvaros bija viens no biežāk minētajiem instrumentiem rezultātu pēctecības nodrošināšanai. Kā šī instrumenta priekšrocības tika minēti divi faktori – plašs konkrētajā tematikā iesaistīto speciālistu un ekspertu apmeklējums un **māzs** prezentācijai nepieciešamo finanšu resursu apjoms. Vairāki respondenti šī instrumenta kontekstā kā informācijas, pieredzes un zināšanu saņēmējus akcentē gan Latvijas partnerus, gan partnerus ārvalstīs, īpaši uzsverot **jaunu sadarbības tīklu veidošanas un esošo sadarbības tīklu attīstīšanas nozīmi**. Piemēram, Cēsu rajona padomes projekta „Pedagogs – daudzveidīgas, pilsoniski humānas sabiedrības veidotājs” īstenotāji norādīja, ka projekta rezultātu turpināšanai tiks

gan izveidots dalībaskolu sadarbības tīkls, gan veicināta humānās pedagoģijas metodiskās apvienības darbība.

Tāpat notiks **aktīva dalīšanās pieredzē, zināšanās, informācijā un materiālos ar politikas veidotājiem un īstenotājiem**, tajā skaitā pašvaldībām un valsts institūcijām. Tā, piemēram, arī pēc projekta „Solis vienlīdzības virzienā” noslēgšanās turpināsies darbs pie Daugavpils Rīcības plāna izstrādes.

Organizāciju darbības turpināšana un kapacitātes celšana

Visbiežāk minētais instruments projekta labās prakses piemēru pēctecības nodrošināšanai ir projekta **aktivitāšu un pasākumu aktīva turpināšana, izmantojot pašas organizācijas resursus**.

Cits bieži minēts instruments projekta labās prakses piemēru pēctecības nodrošināšanai ir projekta **aktivitāšu un pasākumu aktīva turpināšana, izmantojot piesaistītus finanšu resursus** (visbiežāk - sagatavojot un iesniedzot jaunus projektus, kā arī uzrunājot atbalstītājus privātajā sektorā).

So turpmāk realizējamo aktivitāšu vidū respondenti min tādus pasākumus kā (1) izstāžu turpmāka izvietošana, (2) izveidotu vai uzlabotu portālu un mājas lapu pastāvīga uzturēšana un aktualizēšana, (3) video materiālu turpmāka demonstrēšana mērķa grupām, (4) dažādu rekomendāciju, vadlīniju un metodiku, kas izriet no projekta rezultātiem, sagatavošana, (5) līdz šim lokālu aktivitāšu turpināšana visas Latvijas mērogā, (6) turpmākā apmācību semināru organizēšana mērķa grupām, (7) pēc administratīvi teritoriālās reformas potenciālo atbildīgo personu un organizāciju apzināšana ar mērķi tām nodot projekta aktivitātes to turpināšanai, (8) projektu ietvaros sagatavoto multiplikatoru darba veicināšana un turpināšana, (9) projekta laikā iegūto pamatlīdzekļu izmantošana līdzīgu pasākumu organizēšanai, (10) turpmāka sabiedrību informējošu kampaņu un akciju organizēšana, (11) nodibinātu sadarbību ar un starp organizācijām attīstīšana arī nākotnē, (12) mazākumtautību informācijas centru darbības nodrošināšana nākotnē, kā arī mazākumtautību kultūras pasākumu organizēšana, (13) aktivitāšu turpināšana bērniem un jauniešiem, īpaši jauniešu centru saglabāšana, kā arī bērnu radošo nodarbību, bērnu personības pozitīvā potenciāla izkopšanas programmu un talantu vakaru organizēšana arī turpmāk, (14) pastāvīga valsts svētku

organizēšanas izpēte un komentēšana, (15) turpmāka e-avīžu publicēšana projekta ietvaros izstrādātā portālā, (16) iestudētas teātra izrādes turpmāka izrādīšana un citi Pārejas programmas projektu pasākumi un aktivitātes.

Projekta rezultātu nodošana citai organizācijai

Viens no respondentiem – projekta „Mūsu stāsti – medijs un atvērta telpa” īstenotājs – kā instrumentu projekta labās prakses piemēru pēctecības nodrošināšanai min **projekta galvenā produkta nodošanu citai organizācijai**, t.i., Mediatēkas principu, materiālu un kolekcijas nodošanu Liepājas Universitātei, kam ir nostiprināta sadarbība ar nevalstisko sektoru un ir pieejams budžets konkrētās aktivitātes turpināšanai un attīstīšanai. Šāds solis nodrošinās mediatēkas ilglaicību un pastāvīgu papildināšanos ar jauniem materiāliem, apmeklētāju plūsmu un projekta laikā sasniegto rezultātu izmantošanu.

Analizējot Pārejas programmas projektu pēctecības iespējas, respondenti minēja vairākus draudus un riskus, kas var negatīvi ietekmēt un kavēt Pārejas programmas projektu ilgstspēju.

Viens no projektu īstenotājiem norādīja, ka konkrētā projekta gadījumā labās prakses piemēru pēctecība ir apgrūtināta SIF sniegtās informācijas dēļ, proti, projekta īstenotāji konkrētajā gadījumā tika informēti, ka visi materiāli, kas sagatavoti par projekta līdzekļiem, jāizplata projekta norises laikā. Tā kā minētā projekta gadījumā sagatavotie materiāli ir specifiski un to lietošanai nepieciešama apmācība, to **izplatīšana ierobežotā laika posmā bez apmācību nodrošināšanas** visiem saņēmējiem nav pareizs risinājums un neveicināja projekta rezultātu pēctecību jeb ilgstspēju.

Analizējot respondentu minētos faktoros, kas kavē projektu rezultātu pēctecības nodrošināšanu, jāsecina, ka visvairāk to nosaka **nepietiekosie finansu resursi**. Pārejas programmas projektu īstenotāji pie turpmāk grūti realizējamām aktivitātēm šī iemesla dēļ nosauca tādas kā (1) dažāda veida drukātu materiālu izdosana, (2) publikāciju par pētījumu un citu projektu rezultātiem ievietosana medijos, (3) videomateriālu tirāža DVD formātā, (4) reklāmas kampaņu

nodrošināšana, (5) dažādu nodarbību un pasākumu organizēšana mērķa grupām un citas.

Vairāki respondenti kā potenciālo draudu projektu rezultātu pēctecības nodrošināšanā minēja **administratīvi teritoriālo reformu**. Tās rezultātā, iespējams, nebūs identificētas konkrētas personas un organizācijas, kuras turpmāk būs atbildīgas par Pārejas programmas projektu rezultātu pēctecību.

7. Sabiedrības integrācijas fonda darba izvērtējums ES Pārejas programmas ietvaros.

Veiksmīgai ikvienas projektu programmas realizēšanai, ļoti svarīgs ir programmas administrējošās organizācijas darbs un sniegtais atbalsts. Arī Pārejas programmas projektu īstenotājiem tika lūgts izvērtēt SIF darbu un sniegt savus ieteikumus par darba pilnveidosanu.

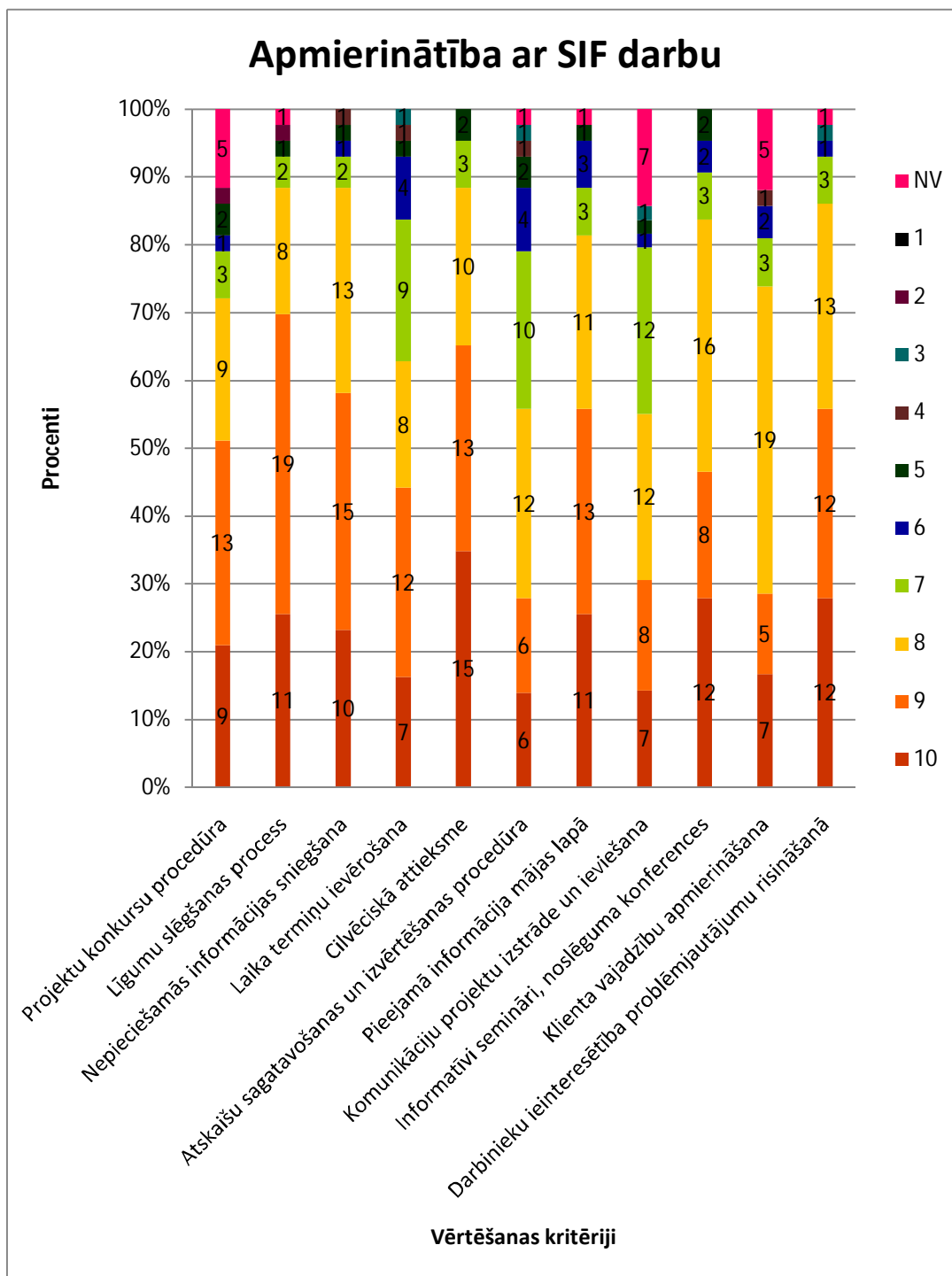
7.1. Apmierinātības ar Sabiedrības integrācijas fonda darbu vērtējums un ieteikumi

Pārejas programmas projektu īstenotāji pavisam izvērtēja vienpadsmit kritērijus jeb vienpadsmit SIF darba aspektus:

- Projektu konkursu procedūra,
- Līgumu slēgšanas process,
- Nepieciešamās informācijas sniegšana,
- Laika termiņu ievērošana,
- Cilvēciskā attieksme,
- Atskaišu sagatavošanas un izvērtēšanas procedūra,
- Pieejamā informācija mājas lapā,
- Komunikāciju projektu izstrāde un ieviešana projektu programmām,
- Informatīvi semināri un noslēguma konferences,
- Klientu vajadzību apmierināšana,
- SIF darbinieku ieinteresētība problēmjaudājumu risināšanā.

Katru no augstāk minētajiem kritērijiem jeb SIF darba aspektiem respondenti vērtēja ar atzīmi no 1 līdz 10 (analoģiski ballēm), kur atzīme 1 atspoguļo vērtējumu „ļoti neapmierināta/-s” un kur atzīme 10 atspoguļo vērtējumu „ļoti apmierināta/-s”. Gadījumā, kad respondents nezināja, nevarēja novērtēt vai tam nebija viedokļa konkrētajā jautājumā, tika sniegta atbilde NV jeb „nav vērtējuma”.

Vērtējumu kopsavilkums atspoguļots 9.attēlā.

9.att. Apmierinātība ar SIF darbu.

9.attēlā atspoguļotais novērtējums vizuāli nodalīts pozitīvā (atzīmes no 10 līdz 7) un viduvējā un negatīvā (atzīmes no 6 līdz 1) vērtējumā (attiecīgi: gaišās un tumšās krāsu gammas). Ar rozā krāsu atspoguļotas sniegtās „NV” atbildes.

Kā redzams grafikā, pozitīvo vērtējumu skaits ir ievērojamā pārsvarā, kas ļauj secināt, ka būtisku problēmu SIF darbā pēc projektu ieviesēju domām nav.

Tomēr negatīvo atbilžu skaits (tumšā krāsu gamma) norāda uz atsevišķām jomām, kuras uzlabojamas vai pilnveidojamas.

Analizējot sniegtās „NV” atbildes, jāsecina, ka visvairāk izceļas trīs kategorijas. Visbiežāk viedokļa nebija par komunikāciju projektu izstrādi un ieviešanu projektu programmām (pavisam 7 respondenti), kas varētu tikt skaidrots ar apstākļiem, ka Pārejas programmas ietvaros realizētais komunikāciju projekts bija pirmā tāda veida SIF iniciatīva, ka vairākiem projektu īstenotājiem trūka par to informācijas un ka atsevišķus komunikāciju projekta pasākumus respondenti nesasaistīja ar pašu komunikāciju projektu.

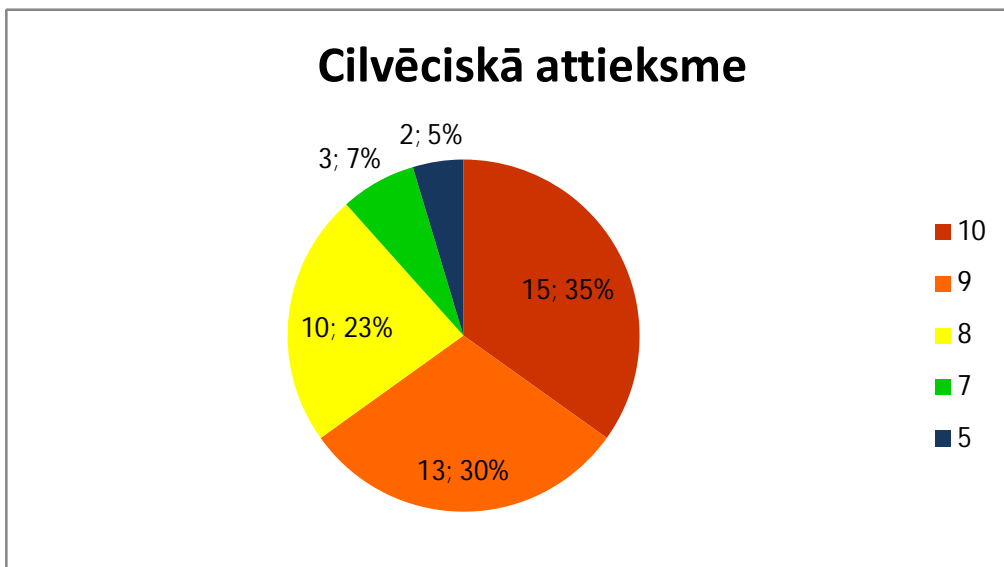
Pārējie biežāk minētie aspekti, kam nav sniegts vērtējums, ir projektu konkursu procedūra (minējuši 5 respondenti), kas varētu tikt skaidrots ar apstākli, ka projektu īstenotāji nebija piesaistīt projekta gatavošanas un programmas konkursa izsludināšanas posmā, kā arī klienta vajadzību apmierināšana (minējuši 5 respondenti), kas varētu tikt skaidrots ar to, ka respondentiem, iespējams, projekta ieviešanas laikā neradās īpašas vajadzības un prasības pret SIF.

Respondentu vērtētie kritēriji tiks analizēti dīlstošā secībā, sākot ar kopumā vispozitīvāk un beidzot ar kopumā visnegatīvāk vērtēto kritēriju.

Cilvēciskā attieksme

SIF darbinieku cilvēciskās attieksmes aspekts respondentu vidū tika vērtēts visaugstāk, piešķirot tam arī visvairāk augstākā vērtējuma „10” (35%). Teicami, ļoti labi un labi šo aspektu vērtējuši attiecīgi 30%, 23% un 7%. Tikai divi respondenti SIF darbinieku cilvēcisko attieksmi novērtējuši kā apmierinošu (5%), kas nav izteikti negatīvi.

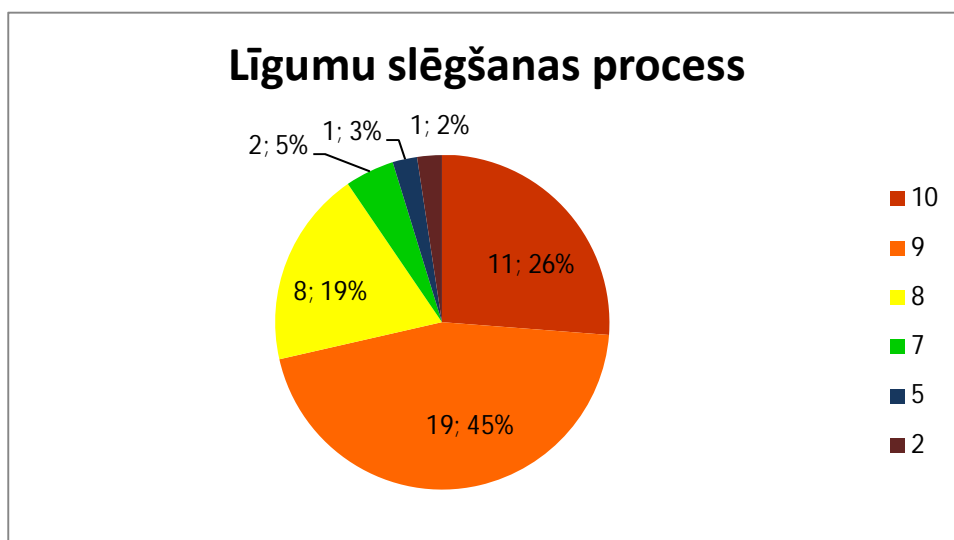
Vairāki pārejas programmas projektu īstenotāji izsacījuši cerību, ka **SIF darbinieku attieksme saglabāsies tikpat atsaucīga un pretimnākoša arī turpmāk.**

10.att. Cilvēciskā attieksme.

Līgumu slēgšanas process

Arī šis aspekts novērtētās ļoti augstu, kas liecina, ka līgumu slēgšanas procesā respondentiem neradās īpašas problēmas vai pretenzijas pret SIF darbu un pieeju.

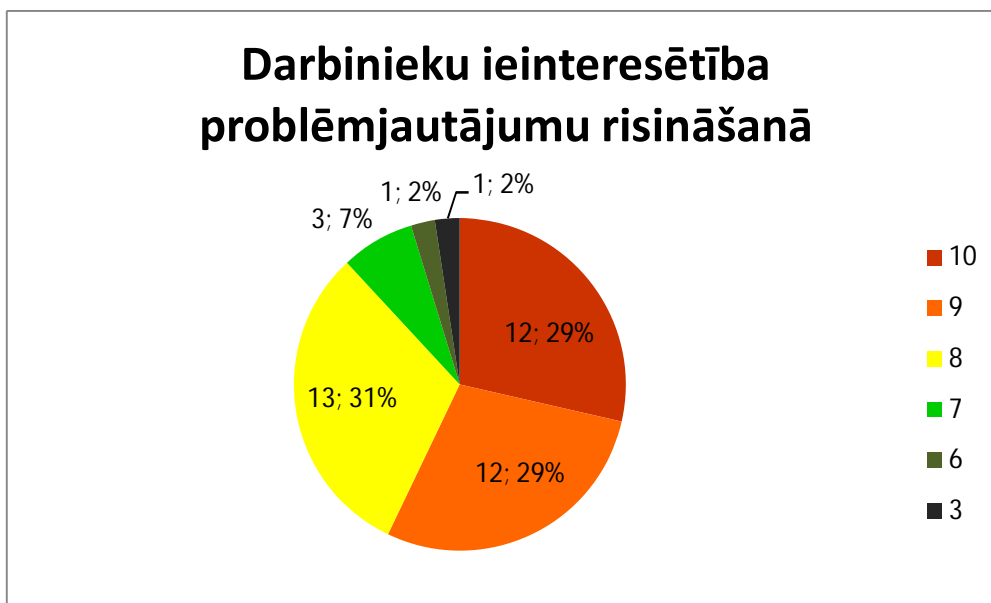

11.att. Līgumu slēgšanas process.

Gandrīz puse respondentu (45%) to vērtējuši teicami, bet 26% un 19% - attiecīgi izcili un ļoti labi. Tikai 2 projektu īstenotāji (5%) vērtējuši līgumu slēgšanas procesu labi, bet pa vienam respondentam – viduvēji vai ļoti vāji (kopā 5%). Viens respondents nav sniedzis vērtējumu (skat. 9.attēlu).

Darbinieku ieinteresētība problēmjaudājumu risināšanā

Gandrīz tikpat augstu kā iepriekšējie kritēriji vērtēta arī SIF darbinieku ieinteresētība dažādu problēmjaudājumu risināšanā, kas ļauj secināt, ka SIF darbinieku pretimnākšana ļāvusi projektu īstenotājiem saņemt atbildes uz gandrīz visiem saviem jautājumiem un neskaidrībām.

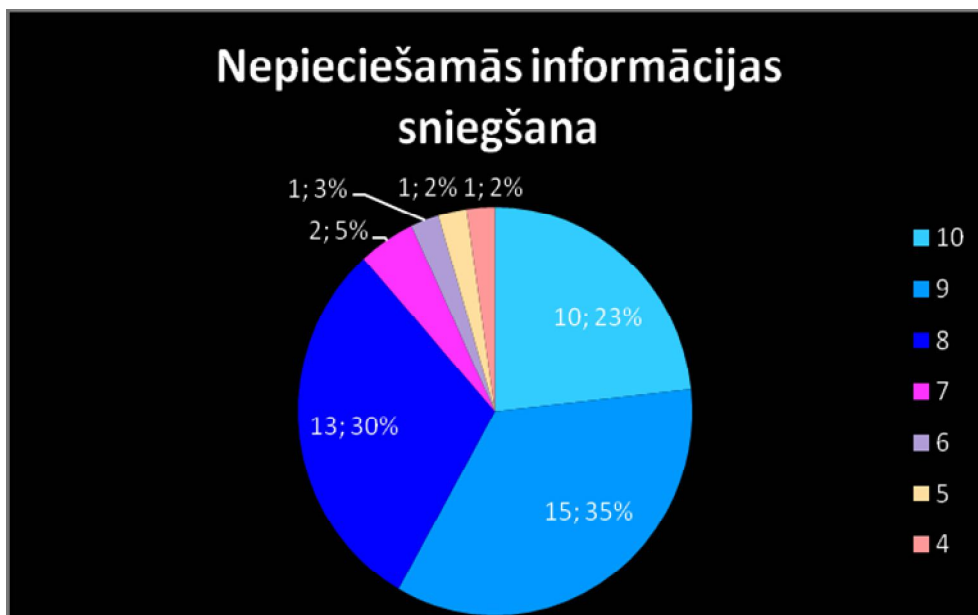
12.att. Darbinieku ieinteresētība problēmjaudājumu risināšanā.

Kā gandrīz labu vai kā vāju to novērtējuši pa vienam respondentam (kopā 4%). Pārējie projektu īstenotāji snieguši pozitīvus vērtējumus: 58% respondentu šo aspektu vērtējuši kā izcilu vai kā teicamu (katrā grupā 29%), 31% kā ļoti labu, bet 7% kā labu.

Ja darbinieku ieinteresētība problēmjaudājumu risināšanā tiek vērtētā salīdzinoši augstu, tad **ieinteresētība par projektu saturisko pusi** tiek atzīta par nepietiekosu. Respondenti norāda, ka SIF darbinieku – projektu uzraugu – vēstulēs, kas tiek sūtītas pēc izpildes ziņojumu iesniegšanas, būtu ļoti patīkami lasīt arī par aktivitāšu saturisko pusi. Šāds novērtējums gan sniegtu objektīvu vērtējumu no malas, gan motivētu projektu īstenotājus aktīvi turpināt darbu, nevis tikai uztraukties par neprecizitātēm finanšu datos.

Nepieciešamās informācijas sniegšana

Sasaucoties ar iepriekšējo aspektu, arī nepieciešamās informācijas sniegšanas aspekts vērtēts ļoti pozitīvi.

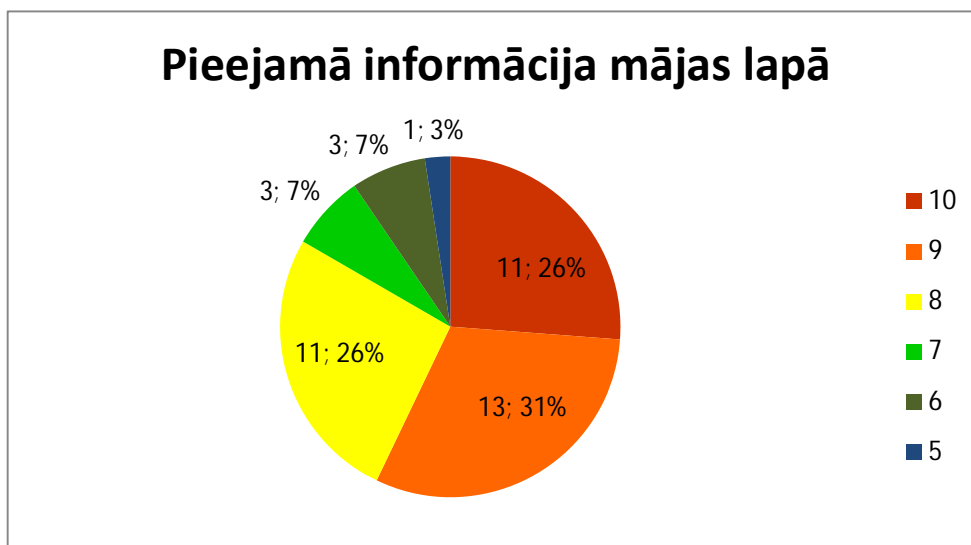
13.att. Nepieciešamās informācijas sniegšana

Pozitīvu vērtējumu kopumā snieguši 93% Pārejas programmas projektu īstenotāji: 23% nepieciešamās informācijas sniegšanas aspektu vērtējuši kā izcilu, 35% - kā teicamu, 30% - kā ļoti labu, bet 5% - kā labu. Trīs respondenti pa vienam snieguši negatīvu vērtējumu: 3% - gandrīz labi, 2% - viduvēji un 2% - gandrīz viduvēji.

Analizējot šo kritēriju, jāatzīmē vairāku respondentu norādītais, ka nereti trūkst **vienotas pieejas prasību izvirzīšanā, proti, sniegtā informācija no projektu uzraugu puses atšķiras**. Tiek arī norādīts, ka nereti šāda situācija rodas, ja no SIF puses mainās projekta uzraugs vai ja vienas organizācijas ietvaros tiek realizēti vairāki vienas programmas projekti, kuriem ir atšķirīgi uzraugi.

Pieejamā informācija mājas lapā

Izteikti negatīvu atbilžu nav arī, vērtējot pieejamo informāciju SIF mājas lapā. Negatīvo vērtējumu veido 4 projektu īstenotāju jeb 10% respondentu atbildes, kas pieejamo informāciju SIF informatīvos seminārus un noslēguma konferenci vērtē kā gandrīz labu vai viduvēju (attiecīgi: 7% un 3%).

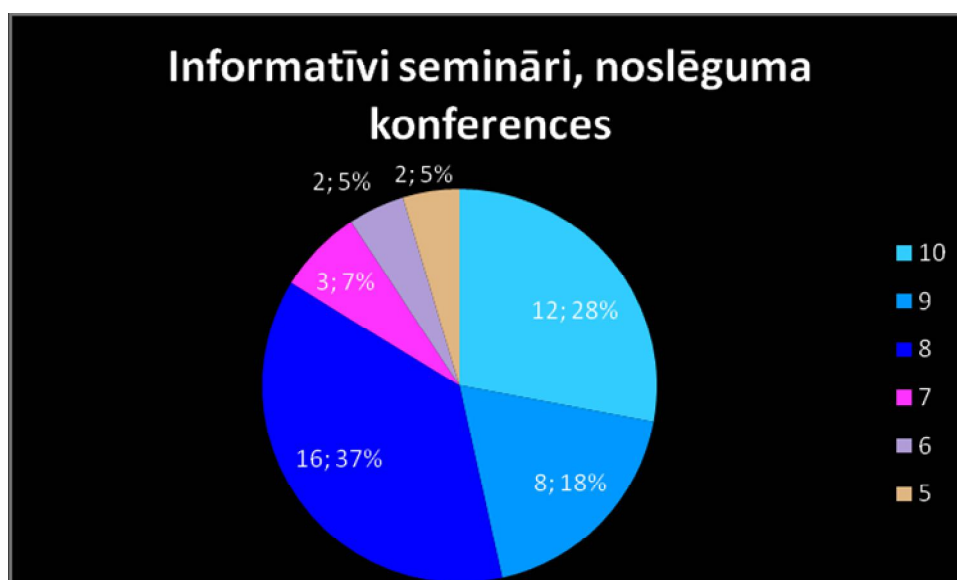

14.att. Pieejamā informācija mājas lapā

Pozitīvu vērtējumu kopumā snieguši 90% Pārejas programmas projektu īstenotāji: 26% pieejamo informāciju mājas lapā vērtējuši kā izcilu, 31% - kā teicamu, 26% - kā ļoti labu, bet 7% - kā labu.

Informatīvie semināri un noslēguma konferences

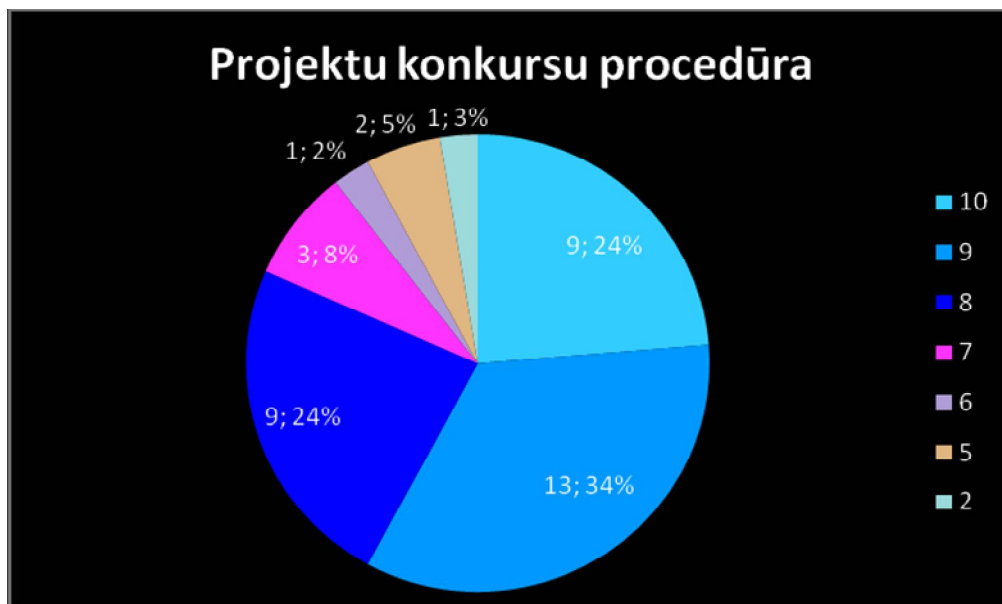
Vērtējot šo kritēriju, netika saņemti izteikti negatīvi vērtējumi. Negatīvo vērtējumu daļu veido 4 projektu īstenotāju jeb 10% respondentu atbildes, kas SIF informatīvos seminārus un noslēguma konferenci vērtē kā gandrīz labas vai viduvējas (attiecīgi: 5% un 5%).

15.att. Informatīvie semināri, noslēguma konference

Vispozitīvāk, proti, izcili šo kritēriju vērtējuši 28% respondenti, bet kā teicamu to nosaukuši 18% projektu īstenotāju (viens no respondentiem piebilst, ka, lai arī sniedzis vērtējumu „teicami”, projektu ieviešanas uzsākšanas semināra norises laiks Pārejas programmas ietvaros bijis par vēlu). 37% respondentu informatīvos seminārus un noslēguma konferenci vērtē ļoti labi, bet 7% - labi.

Projektu konkursu procedūra

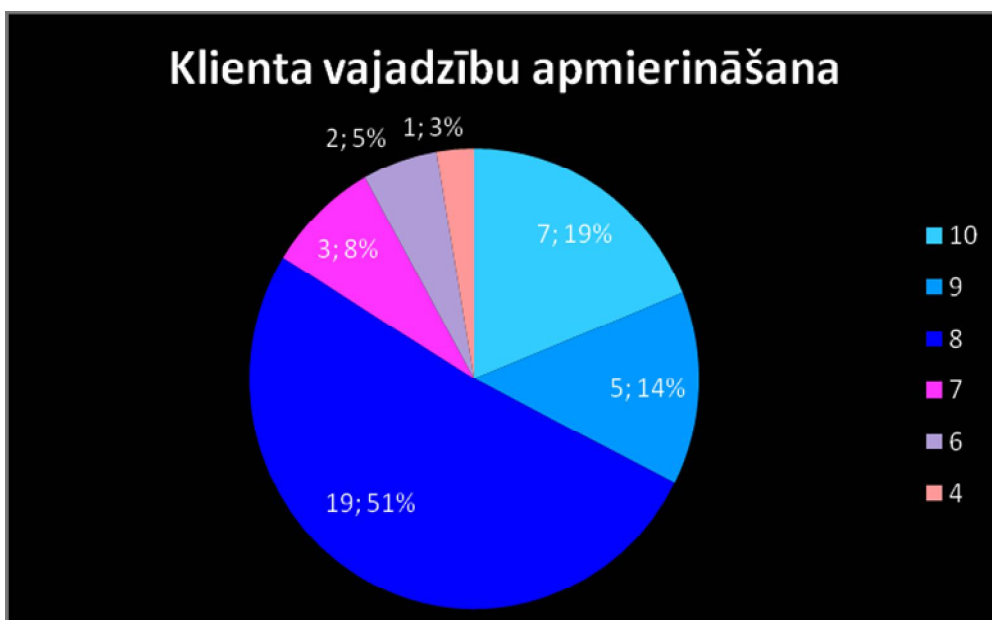

16.att. Projektu konkursu procedūra

Projektu konkursu negatīvi vērtējuši jau 10% respondentu (2% kā gandrīz labu, 5% kā viduvēju un 3% kā ļoti vāju). No pārējiem vērtējumu sniegušajiem respondentiem 24% projektu konkursu procedūru vērtējuši izcili, 34% - teicami, 24% ļoti labi un 8% - labi. Jāatzīmē, ka šajā gadījumā 5 respondenti nesniedza savu vērtējumu (skat. 9.attēlu).

Klientu vajadzību apmierināšana

Vērtējot šo kritēriju, vairāk kā puse respondenti snieguši atbildi „ļoti labi” (51%), savukārt apmēram trešdaļa projektu īstenotāju klientu vajadzību apmierināšanu vērtējuši kā izcilu vai teicamu (attiecīgi: 19% un 14%). 8% respondentu klientu vajadzību apmierināšanu vērtējuši kā labu. Negatīvo vērtējumu veido 3 respondentu atbildes, kas snieguši vērtējumus „gandrīz labi” un „gandrīz viduvēji” (attiecīgi: 5% un 3%).

17.att. Klientu vajadzību apmierināšana

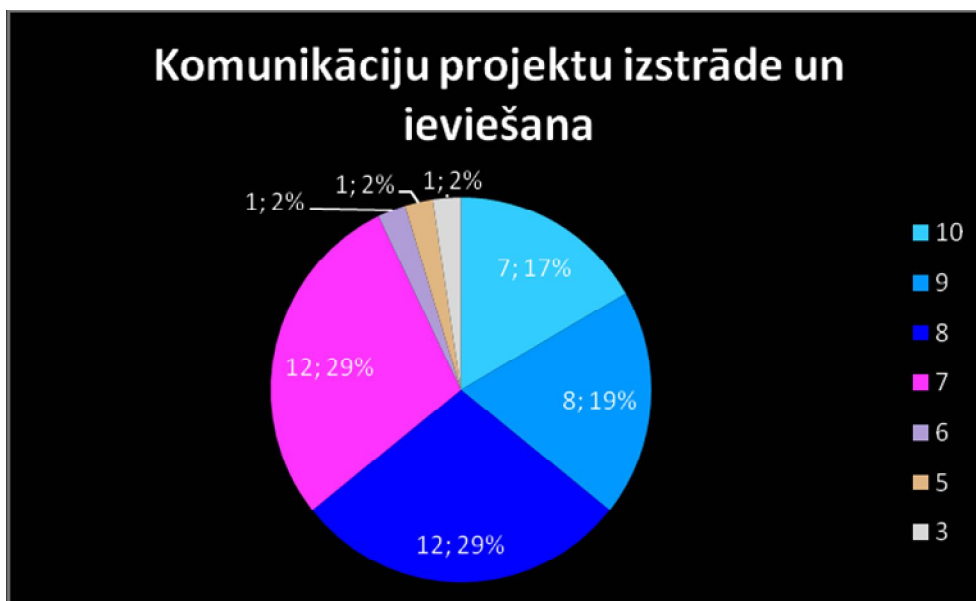
Analizējot šo kritēriju viens no respondentiem norādīja, ka SIF darbā „vēlams vairāk elastīguma attiecībā pret projekta ieviešanas gaitā konstatētajām izmaiņām, piemēram, inflāciju, izmaiņām valsts un pašvaldību dzīvē, kuru rezultātā nereti vēlams pat mainīt sākotnējās projekta aktivitātes, jo to ieviešanas cena laika gaitā kļuvusi nesamērojama ar sagaidāmo rezultātu”.

Komunikāciju projektu izstrāde un ieviešana

Vērtējot komunikāciju projektu izstrādi un ieviešanu SIF programmu ietvaros, biežāk minētie vērtējumi ir ļoti labi un labi (attiecīgi: 29% un 29%). Kā izcilu vai teicamu to vērtējuši nedaudz mazāk respondentu (attiecīgi: 17% un 19%). Negatīvo vērtējumu veido 3 respondentu atbildes (kopā 6%), kas katra pa vienai komunikāciju projektu izstrādi un ieviešanu vērtēja kā gandrīz labu, viduvēju vai vāju. Šis kritērijs saņēma visvairāk atbilžu bez vērtējuma – kritēriju novērtēt nevarēja 7 respondenti (skat. 9.attēlu).

Viens no Pārejas programmas projektu īstenotājiem norādīja, ka **komunikāciju projektu ieviešana būtu nepieciešama visās SIF projektu programmās, jo īpaši jau no programmu sākuma.** Tas ļautu projektu īstenotājiem regulāri uzzināt SIF gan vispārējo, gan konkrētās programmas aktuālāko informāciju un daudz ātrāk iepazīt citus īstenotājus, kuru projekti ir līdzīgās tematikās vai kas realizē aktivitātes tajā pašā reģionā. Proti, SIF nepieciešams kļūt par projektu īstenotāju

aktīva sadarbības tīkla, kas balstīts un atvērta un pozitīvu sadarbību, veidotājiem un attīstītājiem.

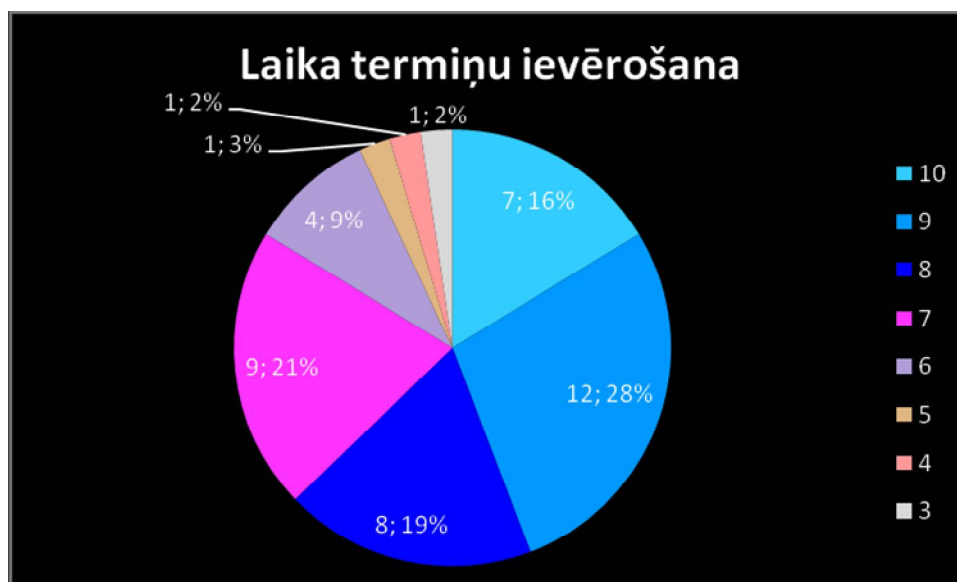
18.att. Komunikāciju projektu izstrāde un ieviešana

Tāpat šādu komunikāciju projektu ietvaros nepieciešams organizēt **projektu īstenotāju un uzraugu savstarpēju iepazīšanos** un regulāru tikšanos semināros, kas turpmāk atvieglotu un veicinātu sadarbību. **Iespējams**, šādu komunikācijas projektu ieviešana SIF programmās vairo arī **SIF darbinieku interesi un izpratni par projekta rezultātiem**, kas, kā norāda viens no respondentiem, nereti šķiet nepietiekoša.

Laika termiņu ievērošana

Laika termiņu ievērošanas kritērijs ir otrs negatīvāk vērtētais SIF darba aspekts. To kā gandrīz labu novērtējuši 9%, bet kā viduvēju, gandrīz viduvēju vai vāju attiecīgi 3%, 2% un 2%. Kopā negatīvais vērtējums veido 16%.

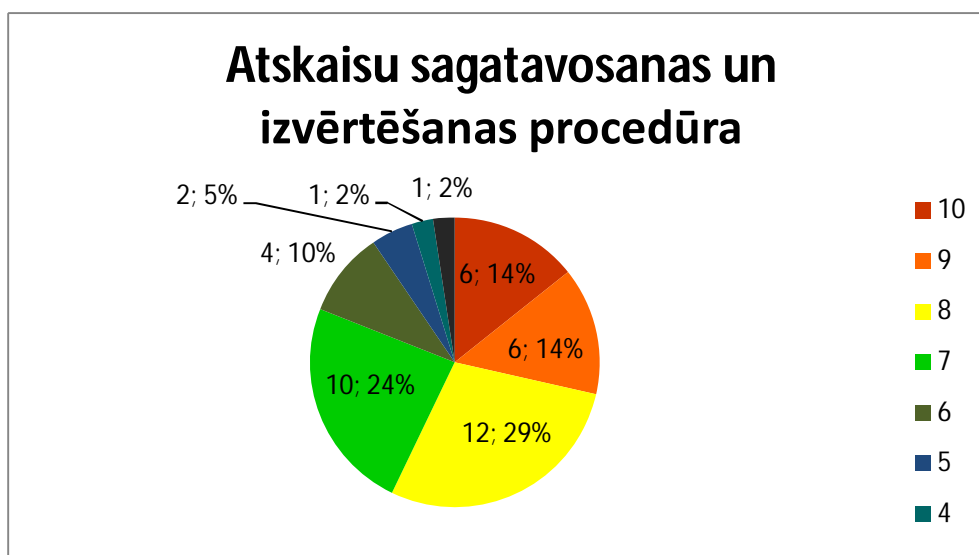
Viens no Pārejas programmas projektu īstenotājiem norāda, ka „līgumā starp SIF un projekta ieviesēj institūciju nepieciešams konkrētizēt informāciju par projekta ziņojumu (starpposmu/ noslēguma) **izskatīšanas laika periodu**. Šobrīd tas nav noteikts, kas nopietni kavē ieviesēj institūcijas darba un finanšu plānošanu”.

19.att. Laika termiņu ievērošana

Pozitīvi laika termiņu ievērošanu vērtējuši pavisam 84% respondentu. 16% no Pārejas programmas projektu īstenotājiem šo SIF darba aspektu atzinuši par izcili veiktu, 28% - par teicami veiktu, 19% - par ļoti labi veiktu, bet 21% - par labi veiktu.

Atskaišu sagatavošanas un izvērtēšanas procedūra

20.att. Atskaišu sagatavošanas un izvērtēšanas procedūra.

Šis SIF darba aspekts vērtēts vismazāk atzinīgi. Pozitīvi to vērtējuši 81% respondentu (14% - izcili, 14% - teicami, 29% - ļoti labi, 24% - labi). 10% Pārejas programmas īstenotāju uzskata, ka atskaišu sagatavošana un izvērtēšanas

procedūra vērtējama kā gandrīz laba, 5% - kā viduvēja, 2% - kā gandrīz viduvēja, bet 2% - kā vāja.

Lielākā iebildumu daļa saistībā ar atskaišu sagatavošanas un izvērtēšanas procedūras kritēriju ir to **lielais apjoms**, kas nereti nav adekvāts veiktajām aktivitātēm un projektam atvēlētajam laikam kopumā. SIF nepieciešams vairāk uzticēties projektu ieviesējiem, samazinot atskaišu apjomu, īpaši tiem, kas jau **vairākkārt** ir bijuši SIF klienti un kuriem iepriekš nav radušās nopietnas problēmas. Tāpat respondenti norāda, ka, tā kā atskaišu ziņojumi ir vairāku veidu, piemēram, starpatskaites, noslēguma atskaites, ex-post ziņojums, izvērtēšanas ziņojums, tajos prasītā informācija atkārtojas, ko nepieciešams optimizēt (**dokumentu apjoms**, nosacījumi, termiņi un tml.).

Nākamais aspekts, kas respondentu vidū minēts kā problemātisks, ir atskaišu **izvērtēšanas procedūras ilgais laiks**, kas daļēji sasaucas arī ar iepriekšējo kritēriju – laika termiņu ievērošanu.

Kā trešais lielākais problēmu bloks saistībā ar atskaišu sagatavošanas un izvērtēšanas procedūru ir to **sarežģītība**, kas, kā norāda viens no respondentiem, „nav pa spēkam, piemēram, vienkāršiem lauku cilvēkiem vai cilvēkiem, kas tās aizpilda ne savā dzimtajā valodā”. Kā ierosinājumu Pārejas programmas projektu īstenotāji min **vienotu vadlīniju izstrādi** par atskaišu sagatavosanu un aizpildīšanu.

Citi ieteikumi

Respondenti izvirza arī vairākus ieteikumus attiecībā uz SIF darba aspektiem un praktiskām detaļām, ko neietver iepriekš apskatītie kritēriji.

Pirmkārt, ja vien tas iespējams, censties konkrētam projektam visa tā ieviešanas laikā **saglabāt vienu un to pašu projekta uzraugu un kontaktpersonu**, kas pretējā gadījumā nereti rada grūtības sastrādāties.

Otrkārt, **izvairīties no valūtas konvertācijas**, kas būtiski sarežģī projekta īstenošanu. Viens no Pārejas programmas projektu īstenotājiem iesaka mainīt budžeta koncepciju par labu valsts nacionālajai valūtai.

Treškārt, **vienkāršot sadarbības modeli ar valsts iestādēm**, kas Pārejas programmā bija ārkārtīgi sarežģīta.

Ceturtkārt, **izstrādāt dažāda veida dokumentu un veidlapu paraugus**, piemēram, darba līgumiem, uzņēmuma līgumiem, pieņemšanas-nodosanas aktiem, rīkojumiem, iepirkumu procedūrām (izsludināšana dokumenti, komisijas protokoli, līgumi, rezultātu vēstules), atskaitēm un citiem dokumentiem, kas atvieglotu projektu ieviesēju administratīvā darba apjomu. Šo paraugu izmantošana nebūtu obligāta, taču būtu kā sava veida atbalsts organizācijām, kurām ir grūtības precīzi izveidot dokumentus un tajos iekļaut visu nepieciešamo informāciju.

Piektkārt, nepieciešams pārdomāt **nepārtrauktas vai regulāras finansēšanas iespēju** projekta ietvaros bezpeļņas sabiedriskajām organizācijām, kam nereti nav brīvu savu līdzekļu, ko izmantot, ja starpziņojuma atskaites izskatīšana ievelkas un laicīgi netiek saņemts nākamais maksājums.

Sestkārt, izskatīt iespēju uzskatīt kādas **citas iestādes samaksātos projekta izdevumus par projekta līdzfinansējumu**, jo ne vienmēr cita iestāde ir tiesīga ieskaitīt naudu projekta kontā.

Septītkārt, izskatīt iespējas, kā **par līdzfinansējumu uzskatīt arī projekta ieviesējorganizācijas telpas** (patērēto elektrību, ūdeni, arī tehniku u.c.), ko izmanto visām projekta aktivitātēm.

Astotkārt, ņemt vērā faktu, ka projektu nereti ir vienīgais finanšu avots daudzām organizācijām, un neiestāties tik strikti pret atsevišķu budžeta pozīciju (administratīvās izmaksas) segšanu 100% apmērā.

Devītkārt, **ieviest kārtību projektu kopiju iesniegšanai elektroniskā veidā** un izdrukāt tikai nepieciešamo kopiju skaitu, nevis lūgt to darīt iesniedzējorganizācijām, kam nereti arī papīra iegāde prasa lielu daļu līdzekļu.

Desmitkārt, saglabāt arī turpmāk **SIF neatkarību no politiskajām partijām** un grupējumiem.

7.2. Ieteikumi Sabiedrības integrācijas fondam par aktualizējamiem tematiem un mērķa grupām

Veicot Pārejas programmas projektu ieviesēju anketēšanu, tika apkopoti respondentu ieteikumi par nākotnē aktuāliem tematiskajiem virzieniem un mērķa grupām, ar kurām SIF būtu jāstrādā un saistībā ar kurām būtu jāizsludina projektu konkursi.

Tematiskie virzieni:

- Cilvēktirdzniecība;
- Diskriminācija;
- Sociālā iekļaušana un integrācija;
- Mūžizglītība;
- Vides aizsardzība;
- Mazākumtautību kultūras mantojuma saglabāšana un popularizēšana, kultūras pasākumu atbalsts;
- Kultūru dialogs, starpkultūru izglītība;
- Latvijas kultūras mantojuma saglabāšana;
- Tolerance;
- Stereotipu mazināšana un laušana;
- Sabiedrības līdzdalības veicināšana, inovatīvas pieejas (blogi, podkāsti, vietnes, kurās pilsoņi debatē par aktuāliem jautājumiem un vienojas par risinājumiem, u.c.);
- Interesu aizstāvības darbs, kas prasa augstu profesionalitāti, ekspertu piesaistīšanu, darbu ar lēmumu pieņēmējiem;
- Patriotiskā audzināšana;
- Projekti pieredzes apmaiņai un partneru meklēšanai;
- Iekļaujošā izglītība (dažādu sociālo, etnisko, kultūru grupu pārstāvjiem);
- Kritiskās domāšanas stratēģiju ieviešana skolās;
- Lasīšanas veicināšana;
- Vecāku iesaistīšana skolas dzīvē;
- Kreativitātes veicināšana pozitīvākai, atvērtākai sabiedrībai;
- Informācijas pieejamības veicināšana;
- Migrācija, darba spēka imigrācija;
- Valsts un privātās partnerības teorētisko stratēģiju un prakšu izpēte;
- Privātās dzīves neaizskaramības jautājuma pamatotība un samērīgums (drošības dienestu un citu tiesībsargu darbs ar speciālām operatīvām darbībām (telefonsarunu noklausīšanās u.c.));
- NVO kapacitātes stiprināšana;
- Vertikālā integrācija starp varas pārstāvjiem un tautu;

- Sociālo grupu integrācija darba tirgū, pārkvalifikācija;
- Motivācijas programmas sociālās atstumtības riskam pakļautām grupām;
- Audiovizuālu darbu veidošana par dažādām ar integrāciju saistītām jomām;
- Mūžizglītības nodrošināšana (īpaši mazturīgiem iedzīvotājiem, kuri nav bezdarbnieki);
- Dzimumu līdztiesība, sieviešu tiesību aizstāvība, vardarbības novēršana;
- Lauku vides saglabāšana;
- Paaudžu sadarbība un savstarpēja izpratne;
- Dažādu konfesiju sadarbība un savstarpēja izpratne.

Mērķa grupas:

- Sociālie darbinieki, sociālie pedagogi;
- Valsts un pašvaldību policija;
- Valsts un pašvaldību institūciju pārstāvji, politikas veidotāji, ierēdņi;
- Probācijas dienesta darbinieki;
- Prokurori, tiesnesi;
- Bērni, pusaudži, jaunieši, tajā skaitā no bērnu namiem un internātiem;
- Vecāki;
- Seniori (pensionāri);
- Dažādu konfesiju pārstāvji;
- Pašvaldību aktīvistu, pašdarbību kolektīvu vadītāji;
- Mazākumtautību pārstāvji, cittautieši;
- Imigranti, bēgļi, patvēruma meklētāji;
- Cilvēki ar īpašām vajadzībām (ar vajadzību dažādību), tajā skaitā bērni, pusaudži, jaunieši un seniori;
- Sievietes;
- Mazturīgie iedzīvotāji;
- Lesbiesu, geju, biseksuālu un transpersonu kopienas pārstāvji.

Analizējot respondentu sniegto tematisko virzienu un mērķa grupu uzskaitījumu, jāsecina, ka lielākoties programmas tos nosedz un projektu ietvaros tos iespējams aktualizēt un uzrunāt. Tomēr, neskatoties uz to, ir arī vairāki tematiskie virzieni un mērķa grupas, kas līdz šim nav aktualizētas un uzrunātas un kam, iespējams, nepieciešama pastiprināta uzmanība turpmāko programmu ietvaros.

Secinājumi un ieteikumi

ES Pārejas programma Latvijā

Ieteicams arī turpmāk programmu ietvaros aktualizēt jaunus tematiskos virzienus, kāds Pārejas programmā bija – jebkādu diskriminācijas un neiecietības formu izskaušana, kā arī realizēt programmas, kas skar plašu mērķa grupu un problēmjaūtājumu loku visā Latvijā un kuru ietvaros tiek dibinātas nacionāla un starptautiska līmeņa partnerības.

Ieteicams arī turpmāk citu SIF programmu ietvaros realizēt īpašus komunikāciju veicinošus projektus un veidot sadarbības tīklus starp projektu īstenotājiem un citiem aģentiem. Šādi komunikāciju veicinoši projekti nodrošina arī aktīvu un regulāru SIF darbinieku un klientu komunikāciju, kas (1) ļauj daudz ātrāk identificēt dažādas problēmas un jautājumus, ar kuriem klienti nav apmierināti, lai tos risinātu, kas (2) ļauj veikt skaidrojošo darbu, mazinot nepareizi interpretētas un neprecīzas informācijas izplatīšanos par SIF, un kas (3) ļauj SIF ieņemt aktīvāku pozīciju, interesējoties un runājot par jautājumiem, kas tiek skarti projektos, tādējādi arī mazinot SIF klientu bažu par SIF neieinteresētību saturiskajos jautājumos.

Ziņojuma sagatavošanas metodoloģija

Ieteicams turpmāk optimizēt dažādu atskaišu biežumu un saturu, tajā skaitā programmas noslēguma novērtēšanas anketas, lai aiztaupītu projektu īstenotājiem līdzīgas vai vienas uz tās pašas informācijas sniegšanu vairākkārt.

Ieteicams veikt papildu intervijas klātienē ar projektu īstenotājiem, lai bagātinātu ziņas un zināšanas par projekta ieviešanas procesa aspektiem, kas šī novērtēšanas ziņojuma gadījumā nebija iespējams laika trūkuma dēļ.

Ieteicams veikt atkārtotu programmas ietekmes novērtēšanu pēc vairākiem gadiem, kuras uzdevums būtu, pirmkārt, secināt, vai programma ir sasniegusi sākotnēji izvirzītos mērķus, un otrkārt, vai tā radījusi kādas nozīmīgas vai mazāk nozīmīgas izmaiņas, īpaši mērķa grupas īstermiņa un ilgtermiņa ietekmes kontekstā.

Projektu ieviešanas procesa novērtēšana

Ieteicams pārskatīt identificētos pozitīvos un negatīvos ietekmējošos faktoros, kas lielā mērā noteikuši Pārejas programmas projektu īstenošanas gaitu, un izvērtēt to izmantošanu un iespējamo ievietošanu turpmāko SIF programmu projektu vērtēšanas kritēriju ietvaros. Pārejas programmas pozitīvo un negatīvo ietekmējošo faktoru analīze ļāvusi identificēt aspektus, kas attiecināmi arī uz citām projektu programmām un kuru klātesamība vai tieši pretēji – šo aspektu trūkums projektā, ļauj paredzēt, cik veiksmīgi vai neveiksmīgi varētu noritēt konkrētā projekta gaita.

Ieteicams pārskatīt identificētos negatīvos ietekmējošos faktoros, kas izriet no SIF darba un izvērtēt iespējas tos mazināt vai novērst pilnībā.

Ieteicams sagatavot ieteikumu rokasgrāmatu jeb pieredzu apkopojumu (turpmāk – rokasgrāmata) SIF klientiem, kas sagatavo projektus, ar mērķi tos iepazīstināt ar faktoriem, kas pozitīvi vai negatīvi ietekmē projektu gaitu. Šāda rokasgrāmata un tās ietvaros sniegtā informācija ļautu projektu īstenotājiem izvairīties no dažādām potenciālām problēmām, tās apzinoties jau iepriekš, vai tieši pretēji – izmantot dažādas idejas, kas pozitīvi ietekmētu projekta gaitu, piemēram, dažādu metožu izmantošana mērķauditorijas piesaistīšanai.

Projektu ietekmes mēroga novērtēšana

Ieteicams projektu īstenotājiem noteikt vienotus principus, kā identificēt un uzskaitīt sasniegto tiešo un netiešo mērķa grupu. Šādu principu piedāvāšana, skaidrojot tos ar uzskatāmiem piemēriem, ļautu no projektu īstenotājiem iegūt vienotu informāciju par projekta ietekmes mērogu, kas Pārejas programmas gadījumā bija sarežģīti.

Ieteicams rokasgrāmatā SIF klientiem ievietot informāciju par faktoriem, kas veicina vai kavē mērķa grupu atsaucību un līdzdalību projektu aktivitātēs. Šāda informācija ļautu projektu īstenotājiem izvairīties no dažādām potenciālām problēmām mērķauditorijas piesaistīšanā, tās apzinoties jau iepriekš, vai tieši pretēji – izmantot dažādas idejas, kas veicina mērķa grupu iesaistīšanos.

Ieteicams katras projektu programmas sākumā sagatavot vadlīnijas, kuras projektu īstenotājiem vēlams ievērot, lai veiktu aktivitāšu un pasākumu

novērtēšanu projektu ietvaros. Tas ļautu iegūt plašu un detalizētu informāciju par gandrīz visiem konkrētās programmas ietvaros veiktajiem pasākumiem un ļautu programmu noslēguma novērtēšanas ziņojuma sagatavotājiem labi sagatavoties klātienē intervijai ar konkrēto projektu īstenotājiem.

Ieteicams rokasgrāmatā SIF klientiem ievietot informāciju par dažādām novērtēšanas metodēm. Šāda informācija ļautu projektu īstenotājiem daudz veiksmīgāk izvēlēties piemērotākās novērtēšanas metodes un izprast novērtēšanas pasākumu nozīmi savas organizācijas darbības pilnveidošanai un labāku risinājumu identificēšanai.

Kā jau tika minēts iepriekš, ieteicams veikt atkārtotu Pārejas programmas ietekmes novērtēšanu pēc vairākiem gadiem, kuras ietvaros tiktu izvērtēta arī mērķa grupas ilgtermiņa ietekme, salīdzinot šī ziņojuma ietvaros identificētos mērķauditorijas ilgtermiņa ietekmes aspektus ar konkrētā brīža reālo mērķa grupas situāciju. Tāpat šāda analīze palīdzētu izprast, vai projektos izmantotās metodes, aktivitātes un pasākumi ir pietiekoši efektīvi, lai sasniegtu ilgtermiņa mērķus.

Inovācijas projektos

Ieteicams izvērtēt iespēju ievietot turpmāko SIF programmu projektu vērtēšanas kritēriju ietvaros inovāciju klātesamības nozīmi projektos.

Ieteicams rokasgrāmatā SIF klientiem ievietot informāciju par dažādām inovatīvām metodēm un instrumentiem, kas izmantoti un radīti Pārejas programmā un kas attiecināmi arī uz citām projektu programmām. Šāda informācija ļautu citiem projektu īstenotājiem aktivitāšu realizēšanai izmantot veiksmīgākus un progresīvākus instrumentus, kā arī atsevišķos gadījumos ļautu izvairīties no jau realizētas idejas dublēšanās jeb „atkārtotas velosipēda izgudrošanas”.

Ieteicams mudināt projektu īstenotājus informēt par konkrēto inovatīvo instrumentu vai produktu potenciāli ieinteresētos aģentus, tajā skaitā citas NVO, politikas veidotājus un tml.

Labās prakses piemēri

Ieteicams mudināt projektu īstenotājus identificēt savu projektu labās prakses piemērus, informēt par tiem potenciāli ieinteresētos aģentus, tajā skaitā citas NVO, politikas veidotājus un tml. un nodrošināt to pēctecību.

Ieteicams rokasgrāmatā SIF klientiem ievietot informāciju par dažādām metodēm un instrumentiem, kā nodrošināt projektu labās prakses un veiksmīgāko rezultātu pēctecību. Šāda informācija ļautu projektu īstenotājiem apzināt metožu daudzveidību un izmantot savām iespējām piemērotākās tā vietā, lai nestrādātu ar pēctecības nodrošināšanas jautājumiem vispār.

SIF darba izvērtējums

Ieteicams veikt regulāru apmierinātības ar SIF darbu analīzi visu SIF administrēto programmu ietvaros, izmantojot vienotu metodoloģiju, kas ļautu izvērtēt ne tikai situāciju uz konkrēto brīdi bet arī dinamiku.

Ieteicams pārskatīt pozitīvi un negatīvi vērtētos SIF darba aspektus, kā arī pie tiem sniegtos projektu īstenotāju skaidrojumus un piemērus, lai iespēju robežās rastu risinājumus un pilnveidotos.

Ieteicams pārskatīt Pārejas programmas projektu īstenotāju sniegtos ieteikumus par nākotnē aktuāliem tematiskajiem virzieniem un mērķa grupām un izvērtēt iespējas tos iekļaut nākotnes SIF programmās.

Izmantoto informācijas avotu saraksts

1. Sabiedrības integrācijas fonds, Granta shēma „Sabiedrības integrācijas veicināšana Latvijā”, Vadlīnijas projektu iesniedzējiem 2006.gada projektu konkursam, 2006
2. Sabiedrības integrācijas fonds, Kompendijs „ES Pārejas programma. Sabiedrības integrācijas veicināšana Latvijā”, Rīga, 2008
3. Sabiedrības integrācijas fonds, Komunikāciju projekts, izmantojot ES Pārejas programmas “Sabiedrības integrācijas veicināšana Latvijā” rezultātus “Cieni dažādo!”, Rīga, 2008
4. Eiropas Padomes 1999.gada 21.jūnija regula Nr. 1260/1999 par struktūrfondu vispārējiem noteikumiem http://eur-lex.europa.eu/pri/en/oj/dat/1999/l_161/l_16119990626en00010042.pdf (skatīta 13.12.2008)
5. Sabiedrības integrācijas fonda mājas lapas Pārejas programmas sadaļa <http://www.lsif.lv/atbalstite-projekti/es-parejas-programma/par-projektiem>, skatīta 15.12.2008.

Pielikumi

1. Pārejas programmas projektu īstenotāju iesniegtās novērtēšanas anketas.